

gazete duvar

kitaP.

SAYI: 08

Akademiden KHK'ye: Onların öyküleri...

90'larda mahpus olmak: 'İçeride'
büyüyenler...

Neye göre kime göre adalet?

Bir başarısız İbrahim: Zebercet

Man Booker Uluslararası Ödülü
Olga Tokarczuk'a verildi

**Nurcan Baysal:
'Diyarbakırlılar
kahve içiyordu'
diyenler savaşı
bilmiyorlar**

4

**Diyarbakırlılar kahve içiyordu' diyenler
savaşı bilmiyorlar Filiz Gazi**

9

**Akademiden KHK'ye: Onların
öyküleri... Aziz Merhan**

17

**'Roman, ders kitaplarından daha kalıcı bir
kaynak' Nehir Algün**

23

**Man Booker Uluslararası Ödülü Olga
Tokarczuk'a verildi**

27

**Bir başarısız İbrahim: Zebercet
Abdurrahman Aydın**

35

**İlaç pazarı ve yasaklı yaslar!
Ramazan Kaya**

40

**Küçük Ama Büyük Yalanlar: 'Kızkardeş' veliler...
Nida Dinçtürk**

15

**90'larda mahpus olmak: 'İçeride'
büyüyenler... Soner Sert**

20

**Neye göre kime göre adalet?
Emek Erez**

24

**Bizi büyüten kitaplar
Funda Cantek**

32

**Başka türlü bir hayat bizim istediğimiz
Karin Karakaşlı**

38

Yazar Philip Roth hayatını kaybetti

42

Etkinlik - Çok Okunanlar- Yeni Çıkanlar

Yayın Sahibi

AND Gazetecilik ve Yayıncılık,

San. ve Tic. A.Ş. adına

Vedat Zencir

Genel Yayın Yönetmeni

Ali Duran Topuz

İcra Kurulu Başkanı ve

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Ömer Araz

Yazı İşleri Müdürü

Cennet Sepetci / Anıl Mert Özsoy

Kapak Tasarım

Ersan Uğur Gör

Katkıda Bulunanlar

Nida Dinçtürk, Filiz Gazi, Funda Cantek, Aziz Merhan, Soner Sert, Emek Erez, Abdurrahman Aydın, Nehir Algün, Karin Karakaşlı

Yönetim Yeri:

Maslak Mahallesi Ahi Evran Cad.

Nazmi Akbacı İş Merkezi 233-234

Sarıyer/İstanbul

Santral (212) 3463601, Faks (212)

3463635

e-mail: info@gazeteduvar.com.tr

Duvar Kitap'ta yayımlanan yazı, haber ve fotoğrafların her türlü telif hakkı AND Gazetecilik ve Yayıncılık Sanayi ve Ticaret A.Ş.'ye aittir. İzin alınmadan, kaynak gösterilmeden ve link verilmeden iktibas edilemez.

Merhaba,

Nurcan Baysal yeni kitabı O Sesler ile Diyarbakır ve çevresinde yaşanan ablukayı kaleme aldı. Filiz Gazi, Baysal ile sokağa çıkma yasaklarının yaşandığı günleri ve halkın tanıklıklarını konuştu.

Akademisyen Aziz Merhan, barış imzacısı oldukları gerekçesiyle ihraç edilen akademisyenlerin kaleme aldığı, Notabane Yayınları etiketi taşıyan Akademisyenlerden KHK Öyküleri kitabını inceledi.

90'lı yıllar Kürt halkı için 'kayıp'larla, devletin zulmüyle geçti. Faili meçhul cinayetler ve cezaevleri süreçleriyle anılan dönemi kaleme alan Cafer Solgun, yeni kitabı 90'larda Mahpus Olmak ile okur karşısına çıktı. Soner Sert, o günlerin tanıklığını sayfalarımıza taşıdı.

Emek Erez, Friedrich Dürrenmatt'ın Yargıç ve Celladı adlı kitabı üzerinden Türkiye'deki adalet anlayışına uzanan bir inceleme kaleme aldı.

Funda Cantek, yakın dönemde öne çıkan yazarların ve kitapların hafızasının izini sürdürdü. 'Bizi büyüten kitaplar'ı tozlu raflardan çıkardı.

Yılın önemli ödüllerinden Man Booker Uluslararası Ödülü Flights adlı romanıyla Polonyalı yazar Olga Tokarczuk değer görüldü.

Abdurrahman Aydın, Yusuf Atılgan'ın Zebrecet'inin bilinç altını, felsefeyle ilişkisini kaleme aldı.

Nehir Algün, Karin Karakaşlı ve Ramazan Kaya yazılarıyla bu sayımızda katkıda bulunan isimler oldu.

Marifet iltifata tabidir...

İyi okumalar!

Anıl Mert Özsoy

Nurcan Baysal: ‘İnsanlar öldürülürken, Diyarbakırlılar kahve içiyordu’ diyenler savaşı bilmiyorlar

Nurcan Baysal’ın yeni kitabı O Sesler, Dipnot Yayınları tarafından yayımlandı. Sur’daki abluka sürecindeki yaşananları kaleme alan Baysal, gelen eleştirilere, “Yaşamın devam etmesi, sizin içinizin yanmadığı ya da çabalamadığınız, mücadele etmediğiniz anlamına gelmiyor. 100 gün süren bir bombardımandan bahsediyoruz. Nitekim Diyarbakır’da ölen insanlar listesine baktığınızda, yarısının Sur dışında öldüğünü görürsünüz. Yani protestolarda ölenler. İnsanlar her gün toplanıp, Sur’a girmeye çalıştı ama giremediler” diyerek yanıt verdi.

Filiz Gazi

Silopi, Cizre, Nusaybin, Şırnak, Yüksekova, Bulanık, Varto, Van ve Hakkari’de deklare edilen öz yönetim ilanlarından sonra 14 Ağustos 2015’te bu sefer Sur’dan “Biz artık kentimizi özyönetimimizle yönetmek istiyoruz” açıklaması geldi. 6 Eylül 2015’te başlayan sokağa çıkma yasakları 9 Mart 2016’da sona erdi. Bu süre zarfında yaşananlara tüm şehir tanıklık etti. Üzerinden 2 yılı aşkın bir süre geçmiş olsa da bugün hala cesedi bulunamayanlar var. 7000 yıllık geçmişi olan Suriçi’nin bugün yarısı traşlanmış vaziyette. 2016’da, dönemin Başbakanı tarafından Toledo evlerinin yeniden yapılacağı açıklandı.

Sur’un yıkımından arta kalan molozlar ise Dicle Nehri vadisine dökülmüştü. Yakınlarının ceset-

lerini arayanlar o molozlara koşmuş ve gerçekten de kısa süre sonra bu yığınlar içinde cesetlerden kalan parçalar bulunmuştu. Ellerde beyaz bayrak ölülerin taşındığı bir dönemden bahsediyoruz. Dahası hayvanlar yemesin diye nöbetleşerek ölülerin beklenildiği bir dönemden... Nurcan Baysal, O Sesler’de tam da bu dönemi anlatıyor, “bom! bom!” sesi eşliğinde. Tanıklıkları dinliyor. Ne yaşanmış, nasıl yaşanmış? Ölen onca insan için bir şeyler yapılabilir miydi? O Sesler’deki anlatıcıların, niye bilhassa ekonomik durumları belirtilmiş? Hendek meselesi neydi ya da ne değildi? Hendeğin önünde neler yaşandı? Arkada bilmediğimiz ne kaldı? Nurcan Baysal hem bir gazeteci hem de çocukluğu Sur’da geçmiş biri olarak süreci anlattı.

Sesler’de, hendeğin önünde konuşanların yanında hendeğin arkasındakileri de gözüm aradı. Bu bir tercih mi?

Aslında bir tercih değil. Hendeğin arkasındakiler ya öldüler ya cezaevindeler. Sadece kardeşi ölen biriyle röportaj yapabildim. Hendeğin arkasındakilere ulaşmak mümkün değil artık çünkü onlar yoklar. Abluka içinde kalan ve şimdilerde HDP’den Diyarbakır’da aday gösterilen Remziye Tosun kitabı yazdığım dönem tutukluydu. Cezaevine girenlerle o süreç konuşulamıyordu. Keşke ulaşip konuşabilseydik ama konuşamadık.

‘İLK HENDEKLER ÇOCUKLARIN ÖLDÜRÜLDÜĞÜ YERLERDE AÇILDI’

Kitabın sonunda bir Sur kronolojisi var. 5 Haziran’la, Diyarbakır’da HDP mitinginde yaşanan bombalı saldırıyla başlıyorsunuz. Suroç Katliamı gelmiş sonra. Tuttuğunuz kronoloji ne demek istiyor? Hendeğin

öncesine mi işaret ediyor?

Benim için bütün bu şiddet 5 Haziran’da başlıyor. O tarihten sonra ayrı bir döneme girdiğimizi hissettim. Birçok insan da Amed’te böyle hissetti. 5 Haziran’da oradaydım. Çok yakınımdaydı patlayan bomba. Tüm yaşadıklarımızın bağlantılı olduğunu düşünüyorum. Suroç’u ise özellikle koydum. O kadar üst üste geldi ki her şey... Sanki bir düğmeye basıldı ve her şey başladı. Hala da öyle hissediyorum. Yoksa hendek daha öncesinde de vardı. Politikacılar onları kapatmakla uğraşıyordu. O yüzden bu yaşananları hiç bir zaman bir hendek meselesi olarak görmüyorum. İşin arkasını görmek lazım. Neden kazıldı? Neden gençler o hendeklerin arkasında durdu? Bu meseleyle ilgili yazılanların çoğu hendeğin arkasını ve önünü görmeyen yorumlarla dolu. İş hendeğe bağlandı. Örneğin Lice’de çok öncesinde hendek açılmıştı ve sivil toplum örgütleri temsilcileri, rahmetli Tahir abi (Elçi) de dahil olmak üzere gitti, konuştu. Sonrasında hendek kapatıldı. O dönem barış süreciyle ilgili bir takım güvensizlikler oluşmaya başlamıştı. Özellikle çocukların güvenlik güçlerinin açtığı ateş sonucu öldürüldüğü ya da tutuklamaların arttığı yerlerde hendekler açıldı.

‘HENDEKLERİN ETRAFINDA GEZDİĞİMİZ BİR DÖNEM OLDU’

Bölgede yaşayan tanıklar “PKK ve karakolların bayrakları bazı yerlerde karşı kaşıya asılıydı” diyor. Bu nasıl olabildi?

Bunu ben görmedim ama bunu gözlemlediğini söyleyen bir çok insan duydum. Bitlis-Tatvan bölgesinde çok çalıştım. O zaman barış süreciydi. Bazı şeyleri gözlemleyebiliyorduk. Hendeklerin açılmaya başladığını, askerler ve güvenlik görevlileri de biliyordu ama hiç kimse birbirini öldürmüyordu. Düşünün, Sur’daki ilk hendek, Dört Ayaklı Minare’nin orada başladı. Yani karakolun 100 metre ötesinde. Turistler o halde Sur’u geziyordu. Yanından, sağından solundan geçiyorduk. Polisler, siviller de görüyordu. O süreçte benim de anlayamadığım, anlayamadığımız çok şey var. Hendeğin arkasındakiler de artık yoklar. Bugüne kadar Kürt hareketinin de çok açık bir şekilde bir açıklama yapmış olduğunu düşünmüyorum. O Sesler’de farklı kesimlerle konuşmamın bir nedeni de bu. Bir çok insanın o günlerde ne olduğunu çok anlamadığını gördüm. Bir de barış öyle bir şey. Çabuk alışıyorsun.

Öyle bir süreçten sonra ne olduğunu çözemiyor-

sun. Çalıştığım köylerde barış süreci olmasına rağmen korucular alınıyordu. Yeni korucular neden alınıyor diye yazıyordum o dönem. Devlet niye silahlanıyor, silahlandırıyor? Daha öncekiler gibi değildi. Daha önce dağdaydı savaş. Evet, biz 90'larda da o şiddeti şehirde yaşıyorduk ama savaş dediğin şey dağda olan bir şeydi. İşte cenazeler geliyordu. Ailelerin içi yanıyordu, o evlere ateş düşüyordu ama sıcak savaş kapımızın önünde değildi. Mesela oğlum 7 yaşındaydı. Okuldan geliyordu. "Anne saydım, bugün 43 bomba attılar" diyordu. Yani çocukların, herkesin hissettiği, sürekli camların tıkırdadığı, şehrin tamamının bir gaz bulutuna dönüştüğü öyle dehşet bir dönemden bahsediyoruz.

'ELEŞTİRENLER SAVAŞI YAŞAMANIN NE DEMEK OLDUĞUNU BİLMİYORLAR'

"O Sesler" arasında dışarıdakilerin ne yaptığı çok konuşuldu, eleştirildi. 50 metre ötedeki çatışmaları duymak, oradan çıkamayan ya da çıkmayan insanları bilmek... Eleştirilerden azade, aynı şeyleri tekrarlamakta ısrar etmekten kaçınarak soruyorum. O dönemi Sur'un dışındakiler nasıl yaşadı?

Evet, bunlar konuşuldu. Çok sevdiğim, demokrat bir çok gazeteci bölgeye bir iki gün gelip, sonrasında IMC TV'de, "Ya işte şehir bombardıman altında, insanlar ölüyor ama Diyarbakırlılar kahve içiyor" gibi şeyler söyledi. Savaşı yaşamak ne demek aslında bilmiyorlar. İki gün, üç gün hayat durabiliyor ama dördüncü gün? Evde çocuklar var. Siz yemek yapacaksınız. En basitinden pazara gidip domates alacaksınız. Yani çocuk okula gidecek, hastalar hastaneye gidecek. Yani o yaşamın bir noktada devam etmesi gerekiyor.

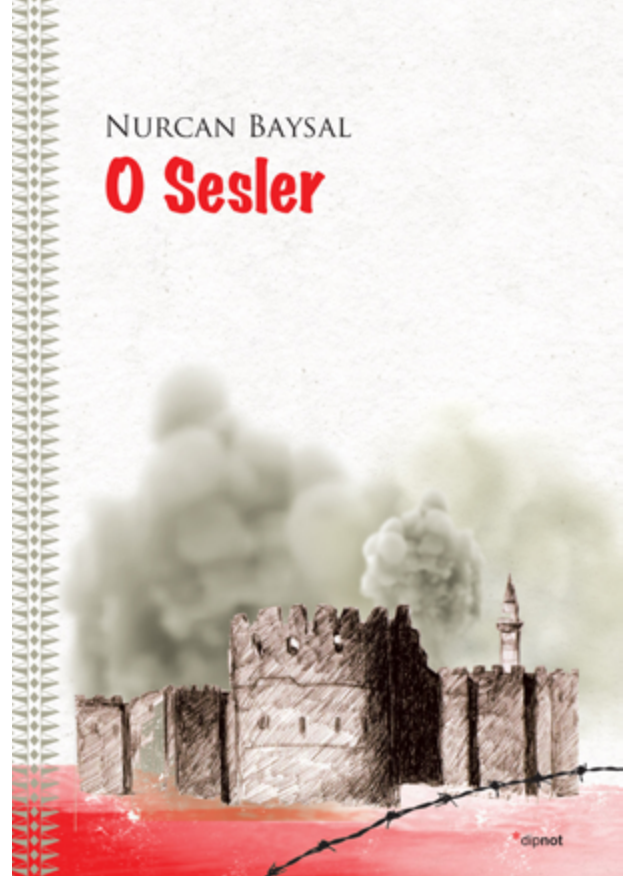
Yaşamın devam etmesi, sizin içinizin yanmadığı ya da çabalamadığınız, mücadele etmediğiniz anlamına gelmiyor. 100 gün süren bir bombardımandan bahsediyoruz. Nitekim Diyarbakır'da ölen insanlar listesine baktığınızda, yarısının Sur dışında öldüğünü görürsünüz. Yani protestolarda ölenler. İnsanlar her gün toplanıp, Sur'a girmeye çalıştı ama giremediler. Kuş uçurtulmadı, mümkün değildi. Hatırlıyorum, hükümet medyası Diyarbakırlılar hendekçi teröristlere prim vermedi diyordu. Hükümet medyasının da bu algıya yaratmada etkisi oldu.

'HALA CENAZESİNİ ARAYAN AİLELER VAR'

Uzun bir süre cenazelerin verilmediğini biliyoruz. Kimi cesetler günlerce sokakta kaldı. Yine o dönem, yakınını içeriden almak isteyen insanlara "Cenazeleri almaya gidenlerin ölümünden devlet sorumlu değildir" belgesinin imzalatıldığı söyleniyor.

Mesut Sevikte ve İsa Oran'ın cenazesi yerdeyken cesetleri nasıl alırız diye İnsan Hakları Dernekleri ve bir kaç aktivistle epey uğraştık. Açlık grevine giren oldu. Ondan sonra "Cenazeleri alabilirsiniz fakat bir kağıt imzalamak zorundasınız" dediler. "Gidin alın ama hani bir kurşun gelir, ölürseniz biz sorumlu değiliz" denildi. Gitmeye karar verdik. İsa'nın babası kesinlikle izin vermiyorum dedi. Başbakanlık'tan randevu istedik. O zaman başbakan Davutoğlu'ydu.

Düşünün, babamın manav dükkanının biraz ötesindeydi cenazeler. İnsanın aklı almıyor. Baş-

O Sesler, Nurcan Baysal, 168 syf., Dipnot Yayınları, 2018.

bakan ilgileneceğini söyledi. Cenazeler 29 gün sonra morga getirildi. Tanınmayacak haldeydiler, parçalanmışlardı. “Yıl, 2016. Bir Cenaze Hikayesi” diye bir yazı yazdım. Başbakan’a açık bir mektup gibiydi. Bu cenazeleri bu hale kim getirdi diye. Geri dönen olmadı. Bir kez Başbakanlık’tan arandım ve cenazelerin resmi istendi. Böyle süreçlerden geçtik. 17 yaşında Sur’da çatışmada öldürülen Hakan Arslan’ın cenazesi hala yok ortada. Caminin oralarda bir yerde gömüldüğü söylenmiş. Bunu nereden biliyor aile? Cezaevinde olan üç kişi cenazelerle ilgili kimi, nereye gömdüklerini söylemişler.

Baba Mehmet Ali Arslan sesini nasıl duyuracağını bilmiyor. Valilik, Emniyet Müdürlüğü’ne başvurmuş. İzin verin, ben gireyim, çocuğumun cenazesini bulayım diye. Mesela Cizre’de hala 18 cenaze yok. Cizre’de Hacer Arslan’dan kalan hiç bir şey yok. Bir kaç hafta önce, annesi Helin Arslan, Mezopotomya Ajans’taki bir haberde “evlerin altında benim çocuğumun cenazesi var, evleri yapmayın” diyerek sesini duyurmaya çalıştı. Bu haberler okunmuyor artık. Sıradanlaştı diyeyim ama hala cenazelerini arayan aileler var.

Niye sadece Taybet İnan’ı biliyoruz?

Sokaktayken fotoğrafı çekilebildi, kayıt altına alılabildi. Çocukları camdan izliyordu. Kedi, köpek gelmesin diye cenazeye nöbet tutuyorlardı. İsa ve Mesut’ta bir şekilde görünür oldu. İnsan Hakları Derneği ailenin yanındaydı. Fakat bir süre sonra bunlar bile sıradanlaştı. Mesela biz Gever’de, Şır-

nak’ta yerde kalan cenazeleri hiç bir zaman bilmedik.

‘HİKAYELER BİRBİRİNE KARIŞTI’

Çatışan oldukları için mi bilmiyoruz?

Evet o da var ama şöyle şeyler de oldu. 19 yaşında Hacer Arslan, abisinin yaralandığını duyunca yardım etmek için içeri girmiş. Hacer sivildi ve çıkamadı. Böyle şeyler var. Hikayeler de birbirine karıştı yani. Kim neydi? Onu da çok net bilmiyoruz.

‘YÜCELTMELELERLE, AŞAĞILAMALARLA, KLİŞELERLE HESAPLAŞMAK İSTEDİM’

O Sesler’in sonunda kendinizin ve görüştüğünüz kişilerin ekonomik durumlarını anlayacağımız bilgiler veriyorsunuz. Misal, kendiniz için “orta-üst gelir grubunun oturduğu bir sitede oturuyor” demişsiniz. Niye belirtme ihtiyacı hissettiniz?

Özellikle belirttim. Bir algı yaratıldı. Sadece Batı’da değil. Şehrin kendi içinde de yaratıldı. İşte, “Sur’dakiler ölüyor, Dicle Kent’tekiler cafelerde.” En çok söylenen şey buydu. O yüzden özellikle farklı sosyo ekonomik gruplardan gelen, farklı yerlerde oturan insanları seçtim. Ben biraz kate-

gorileştirmelerle hesaplaşmak istedim. Şunu göstermek istedim; şehri kesen bir şiddet var ve tabii ki de bu şiddetin yer yer boyutu farklı.

Duyduğumuz sadece bomba sesleri değildi. Ruhta çok derin izler bırakan seslerdi. “İşte Dicle Vadi’de havuzlu villasında oturuyor, Sur’da şunlar olurken...” Helikopterler Sur’u vurmak için Dicle Vadi’den kalkıyordu. Konuştuğum insanlardan biri o evlerde oturuyordu ve kendisini böcek olarak hissettiğini söylemişti. Her gün morglara giden bir insan hakları avukatıydı o. Çok fazla konuşmadık, konuşamadı bile.

Bir dolu kimlikten oluşuyoruz. Bütün o aşığılamalar, şablonlar, klişeler, yüceltmeler, yargılar... Aslında tüm bunlarla hesaplaşmak istedim. Gelgitleri olan, kaygan zeminlerde olan insanların hikayelerine bakmak istedim. Kitapta, net bir şekilde bu hesaplaşmayı yaptığımı anlatmadım. Sadece yaşamları gösteriyorum. Türk bir kadın anlatmıştı. Sur manzaralı diye almışlar evi. Vadide ses yankı yaptığı için ses olduğundan dört katı fazla geliyor. Çocuğunun hep masanın altında saklandığını ve bir müddet sonra masanın altında ona yatak yaptığını anlatmıştı. Gördüğümüz ne, görmediğimiz ne? Bir savaş dehşeti içinde göremediğimiz ihtimaller nelerdir?

Ben her şeyi gördüğümü asla iddia etmiyorum. Göremediğimiz ihtimalleri düşündürmeye davet etmek istedim. Sadece Türkleri değil Kürtleri de. Batı’da aşığılamalar şeklinde kategoriler yapıyor, burada da yüceltmeler şeklinde. Burada “şanlı direniş”, diğer tarafta “Allah’ın belası teröristler” deniliyor. Hiç bir şey bu kadar siyah beyaz değil. Gri alanlar da var. Kendim de çok gergin yaşadım. Konuştuğum bir iş adamı, “Hayatım boyunca devletin bu yaptığını unutmayacağım” demişti. Bir iş adamından hiç beklemeyecek şekilde radikal konuşmuştu. Bu şehirde, o süreçten etkilenmeyen kimsenin olmadığını düşünmüyorum. Çok merak ediyorum. Acaba biz dışarıda bir şeyler yapmaya çalışırken, dışarıda yorumlandığı gibi, Sur’dakiler kılımızı kıpırdatmadığımızı düşünüyorlardı? İçim yanıyor bunu düşünürken.

Bir şeyler yapılabilir miydi? Durdurulabilir miydi?

Daha fazla ne yapılabilirdi? Ne yapılmadı? Bu bizim açımızdan her zaman bir soru işareti olarak kalacak. Belki gerçekten yapılacak bir şey yoktu.

Bilmiyoruz. O süreci hiç bir zaman çok açıklıkla öğrenemedik ama şunu söylüyorum: Cizre oldu. Sonra Sur. Cizre ve Sur’dan sonra devletin aşığı yukarı ne yapacağı görüldü. Cizre, Sur’dan sonra hiç değilse Şırnak, Nusaybin, Geve, Yüksekova için bir şeyler yapılabilirdi. Evet, durdurulamaz mıydı? Daha çaba sarf edilemez miydi? Sadece hareket açısından değil, hepimiz açısından bu sorular kaldı.

Şehirde yaşayanların bir kısmı “Zaten mahallere girilemiyordu. İyi oldu, şimdi evler yapılacak. Temizlediler oraları” diyor. Kentsel Dönüşüm projeleri için en çok kullanılan sözcük: ‘temizlik’. Sur nasıldı?

Benim babam Sur’da manav ve ailemin bir kısmı orada yaşıyor. Orada büyüdüm. O yüzden çok iyi bildiğim bir yer. 8-10 yıl önce Sur’un bir iki mahallesinde suç oranı Diyarbakır’ın diğer yerlerine göre özellikle belirli dönemlerde daha fazlaydı. Olaylar olduğu dönemin öncesinde ise Sur, şöyle bir şeye kavuşmuştu: Turizm çok yoğunlaşmıştı. İnsanlar artık akşam da gezebiliyordu. Şarap içilebiliyordu. Bir çok mekan açılmıştı ama bütün bunlar Surlularla birlikte yapılıyordu. İç kale restorasyonu yapılmıştı. Bir dolu sinema festivali orada yapılıyordu. Yine önemli geceler Sur’da yapılıyordu. 8 Mart Sur’da başlıyordu. Newroz ateşi Sur’daki Cemil Paşa Konağı’nda yakılıyordu. En son 2015 yılında Tahir abiyle (Elçi) Newroz ateşini orada yakmıştık. Şu an seçim döneminde, Sur işte şöyleydi, böyleydi deniliyor. Tam sizin bahsettiğiniz gibi: Devlet harika evler yapıyor, Sur’u temizliyor! Bu da yaratılmak istenen algılardan biri.

Sur şimdi ne durumda? Yeni yapılan evlerin sizce müşterileri olacak mı?

Sur’a gelirsiniz göreceğiniz şey, “aaa ne güzel hayat devam ediyor” olacak. Yıkım ana caddelerden gözüküyor. Tekrar yeni cafeler açılıyor. Ben bunların hepsini olumlu buluyorum. Bütün bunlar bir mücadele şekli. Kadınlar küçük küçük tekstil atölyeleri açtı. Soldan itibaren 100 metre içeri girince yasaklı alan başlıyor. Orada insan yok. Villalar yapılıyor. Garip, şekilsiz şeyler. Evleri satın alan olacağını düşünmüyorum. 2018’in sonunda 500-700 bin arasında satışa çıkartılacaklarını duyduk. Surlular tabii ki alamayacaklar. Diyarbakır’ın zengin de orada oturacağını düşünmüyorum. Bu arada hiç kimse bu projeyi tam olarak bilmiyor. Hiç kimsenin orada oturmayacağını düşünüyorum. Bir müddet sonra restaurant, butik hotel gibi şeylere dönüşüreceklerdir.

Akademiden KHK'ye: Onların öyküleri...

Kitaptaki öyküleri okudukça en çok hissettiğim hüznün ve umut oldu. Hüznü hissettiğim, çünkü öykücülerin yaşadıkları, sözcükler aracılığıyla önce gözlerime oradan yüreğime ve son olarak bedenime yayılan sızılar biçimindeydi.

Aziz Merhan*

Bu yazıda ele almak istediğim kitap Akademisyenlerden KHK Öyküleri adını taşıyor. Kısaca Barış Akademisyenlerinden veya uzunca söylemiyle “Bu Suça Ortak Olmayacağız” bildiri metnini[2] imzaladığı için üniversitelerinden ihraç edilen öğretim elemanlarından on dördünün öykülerini ve birisinin savunmasından alıntılarını kapsayan bu kitap, Kuvvet Lordoğlu tarafından hazırlanmış ve Yordam Kitap’ın katkılarıyla NotaBene Yayınları arasında çıkmış. Benim elimdeki kitap ikinci baskı olup yazarlar[3] Sema Kaygusuz, Ercan Kesal ve Burhan Sönmez’in katkı önyazılarının eklenmesiyle toplam 254 sayfadan ibaret. Kitap, son iki yıl içerisinde Barış Akademisyenlerinin yaşadıklarını özetler niteliktedir.

Yapraklarını çevirdikçe ihraç edilmiş olan farklı alanlarda kendini kanıtlamış ve saygın her bir akademisyenin duyguları, düşünceleri ve onurlu duruşları yüreklere dokunuyor. Her öyküde boğazıma bir düğüm atıldığını, her yaprakta yüzümün şeklinin değişip gözlerime öfke ve buğunun yerleştiğini hissettim, her bir sözcükte haklılığın sessizliğini duydum.

Kitabı tamamen okuduktan sonra böyle bir kitap hakkında yazı yazmak isteyince usta şair Şükrü Erbaş’ın “Ömür Hanımla Güz Konuşmaları” şiirsel yazısındaki şu satırların duygularıma tercüman olacağını düşündüğüm için öncelikle onları buraya almak istiyorum:

“Her şeyi iyi yanından görmeyi kim öğretti bize? Acıyı görmeyen insan, umutsuzluğu yaşamayan, iliklerine dek kederin işleyip yaralamadığı bir insan, mutluluktan, umuttan, sevinçten ne anlar? Göğü görmeden, denizi görmeden maviyi anlamaya benzemez mi bu? Bir güz düşünün ki Ömür Hanım, ilkyazı olmamış, yazı yaşanmamış, böyle bir güzün hüznü hüznün müdür? Başlamanın bir anlamı varsa bitişi göze almak, bitişin bir anlamı varsa başlangıcı olmak değil midir? Yaşamı düz bir çizgide tutmak tükenmektir. Yaşamak zorunda olduğumuz şunca yılı aykırı uçlar arasında gezdirip geçirmedikçe, alışkanlıkların sınırlarını aşmadıkça zaman zaman, yaşamak nasıl yenilik olur tükenmek değil de?”[4]

Kitaptaki öyküleri okudukça en çok hissettiğim hüznün ve umut oldu. Hüznü hissettiğim, çünkü öykücülerin yaşadıkları, sözcükler aracılığıyla önce gözlerime oradan yüreğime ve son olarak bedenime yayılan sızılar biçimindeydi. Umuttu hissettiğim, çünkü akademik yaşamlarında mutlu ve başarılı olan bu insanlar barışsever kimlikleriyle suskunluğun ve baskının arttığı bir dönemde kızgın yüreklere parmak uçlarıyla su damlaları seriyorlar.

Düne kadar bu sessiz-sözlü barış haykırırcılarını tanımıyordum. Belki bundan sonra da yakından tanı(ya)mayacağım. Onlar da beni. Sadece izleri, sözleri, acıları kalacak yüreğimde ve bir de yüreğime dokunuşları. Önce öyküyü okuyorum ve sonra “Kim bu? Acaba karşılaşmış mıydık?” diyerek internette tarıyorum ve bir resim bulmaya çalışıyorum. Tanıdık birini görünce “Ha, evet, tanışmıştık.” deyip bir nokta koyuyorum. Yazdıklarıyla gönüllerdeki yerlerini alan bu on beş akademisyenin adları, öyküleri ve yüreklere dokunan sözlerinden alıntılarını aşağıda sunuyorum. Amacım burada öykülerin özetini sunmak değildir, aksine öykülerden etkileyici söz ve soruları alıntılarla bu yazıyı okumakta olanın ilgisini uyandırmaktır. Bunu yaparken her birine “sen” diye hitabımı “öykü kahramanı” oldukları için hoş görmelerini diliyorum.

AĞLAMİYORUM, GÖZÜME TOZ KAÇTI...

Kendini “ne kahraman, ne düşman” olarak niteleyen Didem (Doç. Dr. Didem Dayı), öyküsünde insanı insan yapan unsurlardan söz ediyor. İnsanların insandan, yerden, olaydan, duyduklarından, okuduklarından, izlediklerinden ve hatta altını çizdiklerinden oluştuğunu örnekler vererek şiirsel bir anlatımla dile getiriyor ve öyküsünü “ama en çok da insanım!” sözüyle bitiriyor.

Didem’in özlü sözü: Bence altını çizdiği cümlelerin toplamıdır insan ve en çok da alıntılardığı şeylere öyküdür.

Didem’in sorusu ve tek sözcüklük cevabı: Bir imza insanların yaşadıklarının yanında neye tekabül ediyordu ki? Hiç...

BARIŞ OLMADAN HEKİMLİK OLMAZ...

İstanbul Tabip Odası Başkanlığı yapmış olan Ahmet Özdemir’in (Prof. Dr. Ahmet Özdemir Aktan) öyküsü Tabip Odası’ndaki çalışmalarını, özellikle anadilinde sağlık hizmetleri alınması hususundaki gayretini, “İlimli İslam ve Bilim” makalesini yayımladıktan sonra yaşadıklarını, “Ergenekon Süreci”nde yaptıkları araştırmayı ve elbette Barış Bildirisinin öncesinde ve sonrasında yaşananları kapsıyor.

Ahmet Özdemir’in özlü sözü: Türkiye, içinde yaşayanlar için değil ama dışarıdan izleyenler için çok eğlenceli bir ülke olsa gerek.

Ahmet Özdemir’in sorusu: Peki, barışı savunmak siyaset yapmak mıdır?

BİR İHRACAT ÖYKÜSÜ

Bir imza atarak ölmeden reenkarne olan Serdar’ın (Doç. Dr. Serdar Ulaş Bayraktar) öyküsünde Mersin’de ihraçlardan sonra kurdukları Kültürhane uğraşları ve oradan dünyaya açılması “macerası” ele alınıyor. Serdar Ulaş ile Ada’nın Mersin’de ve Umut ile Bediz’in Almanya’da yaşamak zorunda olduğu bir ailenin direnişi dokunur yüreklere. Serdar Ulaş’ın adı aslında basın yayın organlarında “şehit yüzbaşının oğlu” olarak çıkmıştı. Barış Bildirisine imza atmasına baba yadigârı olan “şehit çocuğu” unvanından dolayı olduğunu yazar.

Serdar Ulaş’ın özlü sözü: Garip gelecek ama ben umutluyum.

Serdar Ulaş’ın sorusu: Kültürhane niye kuruldu sandınız?

HÂLÂ ŞAŞIRMAYA DEVAM EDİYORUM İNATLA. KABULLENMEMEK İÇİN BELKİ DE...

20 yılını fakültesine ve laboratuvarına harcayan Filiz’in (Yrd. Doç. Dr. Filiz Arıöz) öyküsünde bir hastalık için ortaya konan çaba ve kulüp öğrencileri için didinme, gündelik yaşamımıza sirayet eden vefasız sözlerle anlatılıyor. “Seninle gurur duyuy-

yorum, iyi ki benim annemsin.” diyen Ekin ile annesini teselli etmeye çalışan Göksu adları, annelerine söyledikleri sözlerle yüreklere dokunarak akılda kalıyor.

Filiz’in özlü sözü: Belki bunları toparlayıp roman yazarım kim bilir...

Filiz’in soruları: Bir anneye bunlar nasıl yaşatılır? Hangi neden bu yaşatılanları haklı gösterebilir ve bizler yanı başımızda bunlar yaşanırken başımızı yastığa koyup rahatça nasıl uyuyabiliriz? (Kızı Cemile’nin cesedi bozulmasın diye üç gün boyunca derin dondurucuda saklamak zorunda kalan anneyi hatırlatarak)

KÖTÜ ZAMANLAR

Her fırsatta “mağdur değiliz, ihraç edenler mağdur olacak” diyen ve bir taşra üniversitesinde başlayıp bir taşra üniversitesinden hoca olarak meslek yaşamı sonlandırılan Kuvvet (Prof. Dr. Kuvvet Lordoğlu), öyküsünde 1981 yılında başladığı üniversite macerasının günümüze kadar devam eden meslek yaşamını bir solukta anlatıyor. Uzun meslek yaşamından küçük ancak etkileyici bir kesit sunuyor. Gelir testi yaptırmak için gittiği kaymakamlıkta gördüğü muamele, emekli olmak istemediği hâlde olmak zorunda kalması, yurtdışında çalışma isteğinin yurtdışı çıkış yasağının olması nedeniyle imkânsız olması ve yaz okulunda yaşadığı duygusal anlar öykünün önemli kesitleridir.

Kuvvet’in özlü sözü: Hep barışa yakınım.

Kuvvet’in sorusu: Dağda veya doğada neyi arıyordum ve bulmaya çalışıyordum? (Akademi dışında dağcılıkla ilgilendiği için).

KAR HAPİSHANESİ

Kendisini “güneşin kızı” olarak niteleyen Ferda’nın (Ar. Gör. Ferda Fahrioğlu Akın) eşi Necati ve biricik oğlu Baran’a ithafen yazdığı öyküsünde hüznün acısı yoğun hissediliyor. Günlük tarzı anlatımında hem kendi öyküsü bütün çıplaklık ve acısıyla görünürken, hem de aynı kaderi paylaşan Öğretim Üyesi Yetiştirme Programı (ÖYP) kapsamında istihdam edilen ve lisansüstü çalışmalara

rını yürüten adayların dramını gündeme taşıyor. Öykü, yüreğinize dokundukça gözyaşlarınız dışarıya akıyor.

Ferda’nın özlü sözü: Yalnızlığı özlüyorum, kalabalık içinde yapayalnız üşürken ruhum.

Ferda’nın sorusu: Bereket ve lezzetin dondurulduğu derin dondurucuda bir çocuğun yarım kalmış gülüşü, umutları, oyunları ve hayalleri nasıl dondurulabilir?

OYUN DAHA BİTMEDİ, KÜRSÜYÜ TERK ETMİYORUZ!

Çocukluğundan beri hayali “kamusal bir kütüphanede tam zamanlı yaşamak” olan Mimar Gül (Doç. Dr. Gül Köksal), öyküsünde Barış Bildirisinden sonraki gelişmeleri ve yaşadıklarını anlatıyor. Özellikle 12 yaşındaki kızıyla birlikte yaşadıkları ve aralarındaki konuşmalar yüreklere dokunuyor. Kızının “ama sen benim annemsin...” sözünün ağırlığı ve özellikle Zindan adlı kompozisyonu adeta yüreğe saplanıyor.

Gül’ün özlü sözü: Ama ben yıkmıyorum ki, koruma uzmanıyım. (Rektörün “siz solcular zaten yakıp yıkmayı bilirsiniz?” sorusuna cevaben)

Gül’ün sorusu: Yeniden sormak isterim; tüm bunlara tanık olan, okuyan, gören bir mimar, koruma uzmanı, bilim insanı olarak sessiz kalmak bu suçların bir parçası olmak değil midir?

BİR KHK’LI AKADEMİSYENİN SON DÖRT YILINDAN FRAGMANLAR

Barış Bildirisini imzalayan akademisyenlerden en çok medya gündeminde olan Cenk (Dr. Cenk Yiğiter), 2013 yılından itibaren günümüze kadar yaşadıklarını ele aldığı öyküsünü 12 fragmanda (bölümde) sunuyor. Bu fragmanlarda bir araştırma görevlisini, bir sendikacıyı, bir eşi, bir babayı, bir mücadele insanını, bir rektöre şimdi olmazsa bile tarih önünde diz çöktürecek bir bilim insanını, duyarlı bir yurttaşı ve her şeyden önce barışsever bir insanı bulmak mümkündür.

Cenk’in özlü sözü: O gün öğrendim aslında gözyaşı dökmeden ağlamanın nasıl bir şey olduğunu. (20 Temmuz 2015 tarihinde bombalı saldırıyla Şanlıurfa Suruç’ta onlarca genç insanın katledilmesini ve yüzün üstünde yaralının olduğunu öğrenince).

Cenk’in soru yerine andı: Evet, bedel ödedik ve günü gelecek hesabını soracağız, sorumluların adil bir biçimde yargılanmalarını sağlayacak ve bedel ödettireceğiz.

BARIŞ KADERİMİZDİR...

Cemile Çağırğa, Taybet Ana[5] ve öğrencisi Kader Ortakaya'ya ithaf ettiği öyküsünde Özgür (Yrd. Doç. Dr. Özgür Müftüoğlu), 7 Şubat 2017 tarihinde Marmara Üniversitesi'nde kendisi dışında emekli olmayan tüm imzacıların ihraç edilmesini anlamaya çalışarak sorguluyor. O arada duygusal ve düşünsel yaşadıkları ile çelişkili gelişmeleri 10 Ekim günü çıkan KHK ile ihraç edilince netleştiğini dile getiriyor. Arkadaşlarıyla birlikte ihraç edilmemiş olmanın kendisinde yarattığı rahatsızlığı samimiyetle ve empati (duygudaşlık) kurarak sadece arkadaşlarının yaşadıklarını değil, aynı zamanda ülkenin Doğusunda ve Batısında yaşanan olaylara duyarlı bir aydın kimliğiyle göstermeyi başarıyor. Ayrıca görgü tanıklarının ifadelerine göre askerlerin açtığı ateş sonucu hayatını kaybeden öğrencisi Kader Ortakaya'yı anmadan da geçmiyor.

Özgür'ün özlü sözü: İşsiz kalmak ihraç edilmenin belki de en somut sonucuydu. İhraç edilen diğer arkadaşlar gibi ben de artık işsizdim.

Özgür'ün sorusu: Bu hakların hemen tümü ihlal edilirken sessiz kalırsam, bunları öğrencilere hangi yüzle anlatacaktım? (Uluslararası insan hakları sözleşmelerini kast ederek).

NASIL AKADEMİSYEN KALAMADIM?

Kassel (Almanya) Üniversitesi'nde burslu çalışmaya başlayan Tolga'nın (Dr. Tolga Tören) Mersin Üniversitesi'ndeki öğrencilerine ithaf ettiği öyküsü Barış Bildirisinin yayımlanmasından sonraki gelişmeleri ve Mersin Üniversitesi'ndeki imzacıların yaşadığı sorunları içeriyor. Bildiriyi haksızlıklarla dolu, ama bir o kadar haklılık barındıran son bulma hikâyesi olarak niteler. Haksızlıklarla dolu; çünkü ihraçlar, soruşturmalar, tehditler, baskılar ve hakaretler var. Haklılıklarla dolu, çünkü yaşanan insan hakları ihlalleri karşısında bedel ödense de vicdani bir sorumluluk yerine getirilmiştir.

Tolga'nın özlü sözü: Derdimiz, tasamız budur: Savaşı durduramamız olmak...

Tolga'nın sorusu: Ve hepsinden önemlisi, o karşı çıkılan, "suçlarına ortak olunmayan" savaşın toplumda yarattığı travma, ayrışma, umutsuzluk, öfke nasıl giderilecekti?

UNUTMAK İSTEDİĞİM ŞEYLER

Yıllarca halk sağlığı için çalışan ve toplumsal barış için haykıran Nilay'ın (Prof. Dr. Nilay Etiler)

öyküsü gelecekte unutulmak istenen, ancak unutulmamacak ve ders alınacak bir hikâye olacaktır. Bildirinin imzalanmasından sonra Kocaeli Üniversitesi'nde imzacıların yaşadıkları ve özelde yaşananlar; örneğin gözaltına alınma süreci, sorgulamalar, soruşturmalar, 15 Temmuz Darbe Girişimi ve sonrası, OHAL dönemi, ihraçlar, tepkiler, oda boşaltmalar, Kocaeli Dayanışma Akademisi (KODA) gibi sözle ifade edilebildiği kadarıyla, ancak etkileyici bir anlatımla sunuluyor.

Nilay'ın sorusu ve özlü sözü: Peki, hikâyeler nasıl biter? Kötüler kaybeder, iyiler kazanır. Öyle olacak, kötülük kaybedecek iyilik kazanacak!

MECBUREN İSTANBUL

Diyarbakır ile İstanbul'u uzun süre bir arada yaşayan Mustafa Oğuz (Yrd. Doç. Dr. Mustafa Oğuz Sinemillioğlu), öyküsünde Barış Bildirisinin imzalamasının hayatında çok şeyi değiştirdiğinden bahsediyor. Bunlardan en önemlisinin Diyarbakırlıların (kendi deyimiyle: Diyarbekirlilerin) gözünde yurtsever oluvermesidir. Oysa genelde Diyarbakır'da "Türk" ve İstanbul'da "Kürt" olarak görüldüğü çelişmesini yaşamıştır. Başından geçen ilginç birkaç olaya yer verdiği öyküsünde ayrıca batıl inançları olmamasına karşın, her kötü olay öncesi sol gözünün seğirmesinden, ihraç haberinden sonra tereddütlerde kalmasını ve sorunları kızına yansıtmadan ayakta kalma uğraşısını esprili üslubuyla anlatıyor.

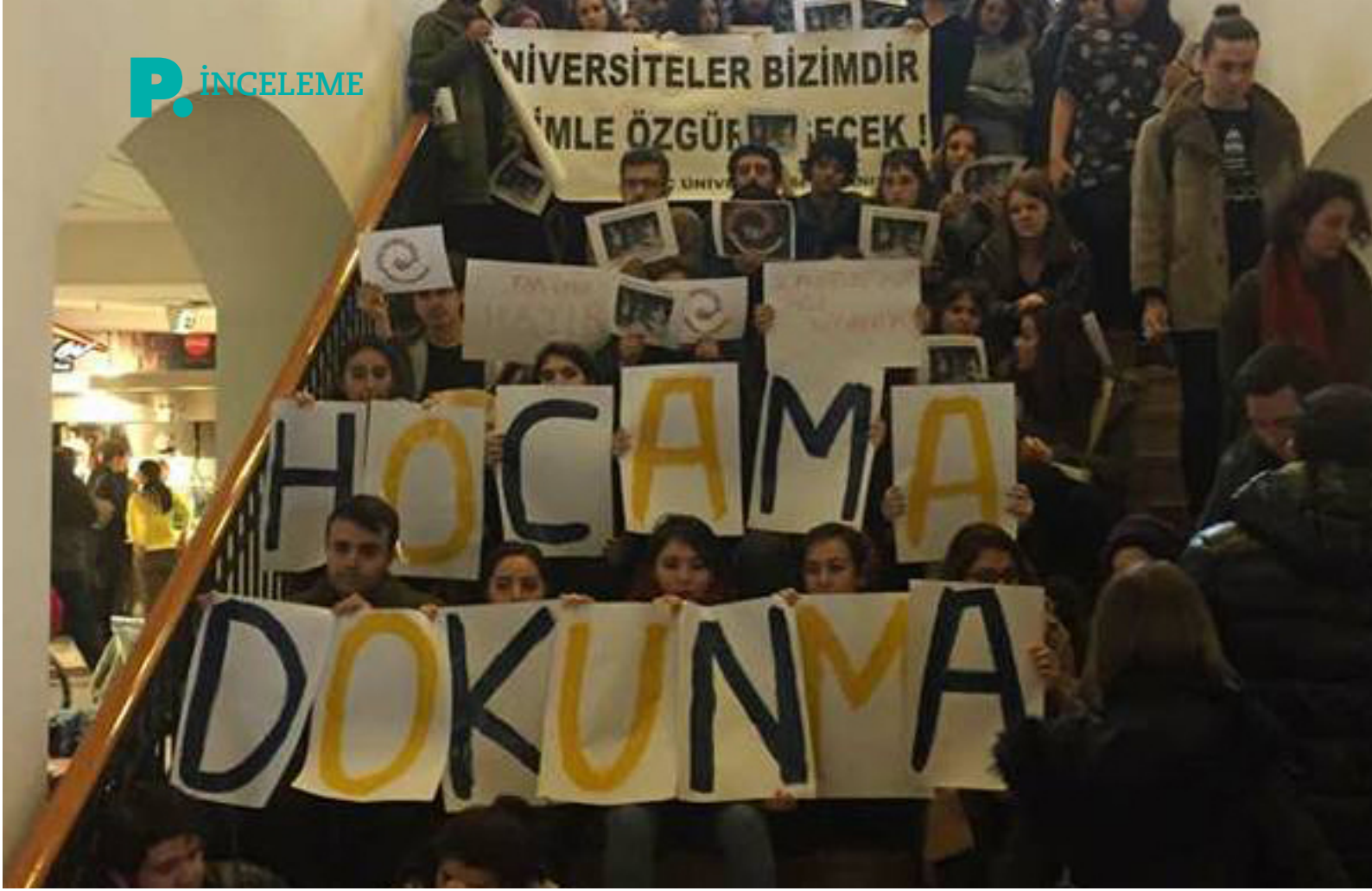
Mustafa Oğuz'un özlü sözü: Haklı olmak hayatta kalmak anlamına gelmiyordu...

Mustafa Oğuz'un sorusu: Akademisyendim ve devlet memuruydum... Oysa şimdi ikisi de elimden alınıyordu, ne yapmalıydım? En önemlisi nasıl yaşayacaktım?

BARIŞ DİYENLER, YANARTAŞ'IN ATEŞİNDE...

Antalya'nın yerlisi Hafize'nin (Yrd. Doç. Dr. Hafize Öztürk Türkmen) Nâzım Hikmet'in Kuvâ-yi Milliye'sindeki "Başlangıç: Onlar" kısmının ilk dizeleriyle[6] giriş yaptığı öyküsü üçüncü tekil kişi ağzından kendisiyle birlikte sekiz kişi sadece adlarıyla zikredildikten sonra başlıyor.[7] Yolların birleştiği bu kentte bu sekiz kahraman Yanartaş (Antalya/Kemer) olarak adlandırılan Olimpos

Dağı'nın tepesinde buluşacaklar. Hafize, buluşma yerine arabasıyla giderken geri dönüş tekniğiyle yaşadıklarını (soruşturma, doçentlik sözlü sınavının reddi, ihraç, Antalya Dayanışma Akademisi-AnDa gibi) ve diğer kahramanlar hakkındaki düşüncelerini edebi dille anlatıyor. Sonunda Yarnartaş'ın dibinde buluşulur. Herkes gelince tırmanma gerçekleşecektir.

Hafize'nin özlü sözü: Akademisyenler için dayanışmanın, kendilerini var kılmamanın temel yöntemlerinden biri bilimsel çalışmaların kampüs dışında da sürdürülmesi, bilginin toplumla doğrudan paylaşılmasıdır.

Hafize'nin sorusu: Bu bağlamda hukuk devleti olduğu anayasada belirlenmiş bir ülkede, bir bildiri imza atmış olmak nasıl suç sayılır?

OLAY'IN ÇAĞIRDIĞI BEN/BİZ HAKKINDADIR

Kendini “ezenlerce damgalanmış ama bir hakikat sürecinin öznesi” olarak niteleyen Nejla (Prof. Dr. Nejla Kurul), “Olay'ın Çağırıldığı Ben/Biz Hakkındadır” (s. 199-223) öyküsünü bir bilimsel makale biçiminde kaynakçasını vererek dört alt başlıkla sunuyor. Öykü; yaşananların “olay”, öznesinin “ben/biz”, imza atmanın “çağrıya evet demek” ve aslolanın “olaya sadık kalmak” olduğu bir zihinsel ve duygusal deneyimi ele alıyor. Başarılı bir anla-

tım tekniği ile duygular, düşünceler, deneyimler ve yergiler sözcüklerle kurulan bütünlükte takdim ediliyor.

Nejla'nın özlü sözü: Her geçen gün daha çok hissettiğim şey şuydu, BEN yoktu ya da BİZ'e bağlanmış bir BEN vardı.

Nejla'nın sorusu: Duyguları, birikimleri, öz güçleri, yetenekleri ‘yok hükmünde sayılmış’, varlığı azaltılmak istenmiş, hatta “sivil ölüm”e terk edilmiş bir insan özne olarak ne yapmalıyım?

BARİŞ İMZACILARI DAVASI

Anayasa Hukuku piri İbrahim Hoca'nın (Prof. Dr. İbrahim Kaboğlu) yazısı kitaptaki diğer öykülerden farklı olup İstanbul Çağlayan Adliyesi 36. Ağır Ceza Mahkemesi'nde 27 Aralık 2017 tarihinde yaptığı savunmanın (44 sayfa, 8 bölüm) kısaltılmış biçimidir.[8]

İbrahim Hoca'nın özlü sözü: Unutmamak gerekir ki insan hakları düşüncesi evrenseldir, ama uygulama ve eylem (saygı veya ihlal) yereldir.

İbrahim Hoca'nın sorusu: Eğer dava konusu “toplu” bildiri ise, davalar neden “tekil” hale getirildi?

Sonuç olarak ortak bir çalışma ve dayanışmanın ürünü olan Akademisyenlerden KHK Öyküleri kitabı edebi dil ve öyküsel anlatım tarzında sunulmuştur. Özellikle kimi öykücülerin bunda çok

başarılı olduklarını söylemeliyim. Anlatım tarzı olarak kimi yerlerde kurguya başvurulsa da bu öyküler gerçek yaşam öyküleridir. Sadece anlatanın/yazanın değil, bir yönüyle benim, senin veya hepimizin öyküsüdür. İçinde yaşadığımız ülkenin, ülkemizin son yıllarda acıyla yoğrulmuş öyküsüdür. Bu nedenle okurken yürek dokunuşları kurgusal öykülerdeki gibi geçici değil, kalıcı olacaktır. Son söz olarak yine Şükrü Erbaş'ın yukarıda zikrettiğim şiirsel yazısındaki şu özlü sözle noktalıyorum: "Susmak yalnızlığın ana dilidir Ömür Hanım, şiiridir, beni konuşmaya zorlama ne olur." [9]

[*] Doç. Dr., Barış Bildirisi imzacısı, 7 Şubat 2017 tarihli 686 sayılı KHK ile ihraç edilmeden önce Yıldız Teknik Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde çalışıyordu.

[2] 11 Ocak 2016 tarihinde kamuoyuyla paylaşılmış olan metnin ilk imzacıları 1128 olup 20 Ocak 2016 tarihinde bu sayı 2212 kişiye ulaşmıştı. Bunlardan 467 kişi kamu görevinden uzaklaştırılmıştır. Ayrıntı için bakınız: barış için akademisyenlerin internet sayfası (<https://barisicinakademisyenler.net/>) veya Kerem Altıparmak – Yaman Akdeniz, Barış İçin Akademisyenler: Olağanüstü Zamanlarda Akademiyi Savunmak, İletişim Yayınları, İstanbul, 2017.

[3] Kişilerin başka vasıfları olmasına karşın burada bir kitap söz konusu olduğu için hepsine "yazarlar" ifadesini kullanmayı tercih ettim.

[4] Şükrü Erbaş, Toplu Şiirler 1, Kanguru Yayınları, Ankara, Mart 2008; s. 255.

[5] Cemile Çağırca 10 yaşında bir kız çocuğuydu. 7 Eylül 2015 tarihinde Cizre'nin Cudi Mahallesi'nde evinin önünde öldürüldükten sonra annesi tarafından cesedi üç gün boyunca derin dondurucuda saklanmıştı. Taybet Ana veya tam adıyla Taybet İnan 19 Aralık 2015 tarihinde Silopi'de öldürülmüş, cenazesi yedi gün boyunca yerde kalmış, kaldırılamamıştı.

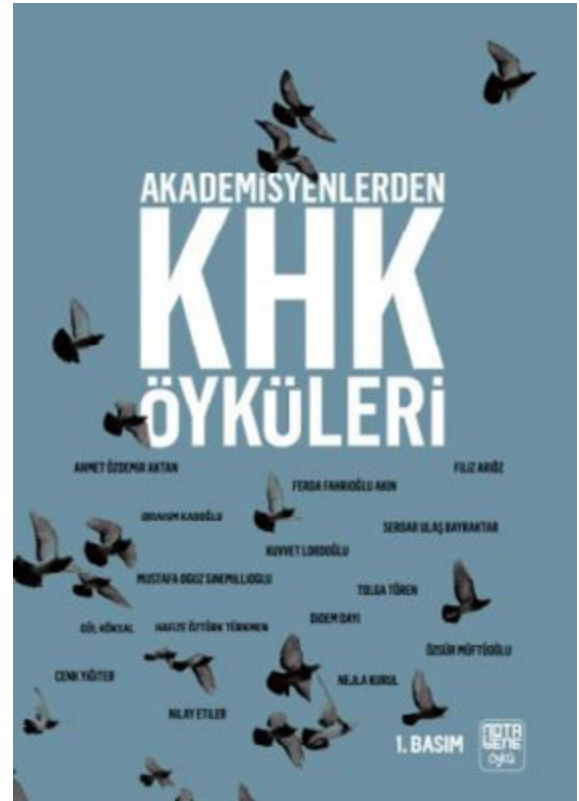
[6] Nâzım Hikmet, Kuvâyi Milliye, Şiirler: 3, Adam Yayınları, İstanbul, 1987; s. 11.

[7] Adların öyküde veriliş sırasına göre imzacı akademisyenler (Akdeniz Üniversitesi) unvan ve soyadlarıyla şunlardır: Prof. Dr. Taha Karaman, Prof. Dr. Nursel Şahin, Doç. Dr. Cumhuri İzgi, Yrd. Doç. Dr. Suzan Yazıcı, Yrd. Doç. Dr. Bülent Şık, Doç. Dr. Süleyman Ulutürk, Prof. Dr. Erdal Gilgil.

[8] Metnin tamamı için kitapta da verilen şu adreslere bakılabilir: <https://m.bianet.org/bianet/ifade-ozgurlugu/192654-prof-kaboglu-nun-44-sayfalik-savunmasi>

http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/turkiye/890920/iste_Prof.Dr.Kaboglu_nun_salonda_alkislanan_savunmasinin_tam_metni.html

[9] Şükrü Erbaş, Toplu Şiirler 1, Kanguru Yayınları, Ankara, Mart 2008; s. 257.

Akademisyenlerden KHK Öyküleri, Nota Bene, 2018.

90'larda mahpus olmak: 'İçeride' büyüyenler...

Edebi yazının, kurmaca türünü bir yana bırakıp, anı ve anlatı meselesine odaklandığımızda ise uçsuz bucaksız bir derya karşılıyor bizi. Cumhuriyet kurulduğundan beri, siyasal rejimin gadrine uğrayan, sokak ortasında veya kuytu karanlıklarda dövülen, kurşunlara hedef olan, devletin resmi dairelerinde işkencelere uğrayan insanlar, yaşadıklarını birer birer kâğıda döktü. Bu türün yakın zamanda yayımlanan son örneğini ise, yukarıda da aktarıldığı üzere, Cafer Solgun veriyor. Solgun'un, İletişim Yayınları'ndan çıkan "90'larda Mahpus Olmak" kitabı, ismiyle müsemma bir çalışma...

Soner Sert soner_sert17@hotmail.com

"17,5 yıl mahpus yattıktan sonra, insanlar şöyle zannediyor: Bu kadar mahpus yatmış, acı çekmiş, işkence görmüş biri topluma karşı kin, devlete karşı nefret doludur. Kendisi gibi acı çekmeyen diğer insanlara karşı yine böyle olumsuz, negatif duygularla dolu olmalıdır; böyle düşünüyor insanlar. Hayır, tam tersine; acı çekmiş, işkence görmüş, haksız nedenlerle mahpus yatmış olmak, şüphesiz ki insan bu dersi çıkarabilmişse, insanı daha

da olgunlaştırır, daha da mütevazı kılar, daha da (kendim için söylemiyorum, yanlış anlaşılmasın) bilge olmasına gerekebilir."

Türkiye siyasal tarihi, edebi yazın tarihi ile hiç kuşku yoktur ki, paralel ilerlemiştir. Hem yazarların cezaevlerine girişi ve uzun süre orada kalışları, hem de siyasi tutsakların cezaevlerinden yazar olarak çıkışı, ülkenin kanlı seceresinin dikkate

değer bir örneğidir. Aziz Nesin, cezaevlerinin bir okul olduğunu nitelerken haksız değildi belki de. Özellikle konu siyasi hükümlülerden açıldığında, kendine, hayata ve topluma dair duyarlıklarını kaybetmeyen ve öfkesini, hüznünü, umudunu ve acısını kâğıtlara döken mahpuslardan çoğu, cezaevinden çıktuktan sonra bu uğraşlarını daha profesyonel bir boyuta da taşıdı.

Edebi yazının, kurmaca türünü bir yana bırakıp, anı ve anlatı meselesine odaklandığımızda ise uçsuz bucaksız bir derya karşılıyor bizi. Cumhuriyet kurulduğundan beri, siyasal rejimin gadrine uğrayan, sokak ortasında veya kuytu karanlıklarda dövülen, kurşunlara hedef olan, devletin resmi dairelerinde işkencelere uğrayan insanlar, yaşadıklarını birer birer kâğıda döktü. Bu türün yakın zamanda yayımlanan son örneğini ise, yukarıda da aktarıldığı üzere, Cafer Solgun veriyor. Solgun'un, İletişim Yayınları'ndan çıkan "90'larda Mahpus Olmak" kitabı, ismiyle müsemma bir çalışma... Ancak biraz daha geriye dönmekte yarar var.

'İÇERİDE' BÜYÜMEK

Kendisi de aktardığı üzere Cafer Solgun, 17,5 yıl gibi uzun bir süre tutuklu kalır. 1962 yılında Derim'de doğan Solgun, henüz 16 yaşındayken tutuklanır. 1978'den 1987'ye kadar, 12 Eylül faşist darbesinin bütün hışımına da uğrayarak, Sinop, Sağmalcılar, Metris ve Davutpaşa Cezaevlerinde kalır. Baskının, açlık grevlerinin, ölüm oruçlarının ve direnişin hüküm sürdüğü o günleri, "Demeyin Anama İçerideyim" isimli kitabında anlatır.

"İçeride' büyüdüm. Denilebilir ki, kişiliğim de 'içeride' şekillendi. Ama ben hiçbir zaman 'içeriye' alışmadım, 'içeride' olmayı benimsemedim. 'İçerisini' hep insan olmanın doğasına aykırı buldum. 'İçeride' sayısız arkadaşım oldu. Her biri için cezaevi, kuşkusuz hayatlarında silinmez etkiler yaratan önemli bir deneyim idi. Bu arkadaşlarımın içerisinden ünlü-ünsüz gazeteciler, yazarlar, politikacılar da çıktı, işadamları veya mafyatik tipler de. Siyasetle, taraftarı oldukları örgütlerle ilişkilerini sürdürenler de oldu; sorulduğunda 'ben o defterleri çoktan kapattım,' diyenler de. Mahpus yatmışlığını adeta insanların başına kakanlar, bunu kendilerini yaşatmak için bir tür 'sermaye' olarak kullananlar da oldu; sadece yüreklerinde yaşattıkları bir acı tecrübe olarak hatırlayanlar ve lafını etmekten pek hoşlanmayanlar da."

Geçtiğimiz günlerde yayımlanan, serinin ikinci kitabı, "90'larda Mahpus Olmak"ta ise Solgun, 90'lı yılların başından 2002'ye kadar geçen sürede,

Van, Muş, Diyarbakır, Adıyaman, Antep, Bursa ve Kaman cezaevlerinde yaşadığı ve tanık olduğu olayları odağına alıyor. Bu süreçte de, tıpkı 80'lerde olduğu gibi, ceberut devletin zulmüne uğrayan mahpusların yaşamına tanık oluyoruz. Cezaevleri içindeki yapıların, düzen arayışlarını, eğitim ve iç işleyiş anlayışlarını da aktaran Solgun, eleştiri ve yorumlarını da eksik etmeden, birinci ağızla yaşadıklarını anlatıyor.

Kitabın, en dikkate değer yanı ise, devrimci mücadele için direniş yılları da olan 90'ların, içeriden bir tanık gözü ile aktarılması... 70'ler ve 80'ler baz alındığında, fazlasıyla anı, belgesel ve mektup türünde eser çıkarırken, 90'lar bu konuda biraz daha kısır kalıyor. Kaldı ki, o yıllarda yoğun bir mücadelenin olduğu, faili meçhul olarak nitelenen cinayetleri işleyenlerin bile açık açık ortada olduğu yıllar... Bu türü, gerek edebi, gerek siyasi yönden ele aldığımızda ise, yaşananları tekrar hatırlatmak, unutulmaması sağlamakla beraber, bir yüzleşme kültürünün yaratılmasını amaçlamak lazım belki de... Bir daha yaşanmasın diye...

Cafer Solgun

90'larda Mahpus Olmak

Van, Muş, Diyarbakır, Adıyaman, Antep, Bursa, Kaman

90'larda Mahpus Olmak, Cafer Solgun, 400 syf., İletişim Yayınları, 2018.

Göknil Özkök: Roman, ders kitaplarından daha kalıcı bir kaynak

Göknil Özkök'ün son kitabı *Gün Bey'in Penceresi*, Can Çocuk etiketiyle okuyucu ile buluştu. Özkök, "Dünya edebiyatına baktığımızda, roman bana göre okura ders kitaplarından çok daha gerçek ve kalıcı bir kaynaktır. Dikkat çekilmesi gereken bir konuyla, okurunun yönünü değiştirebilir ki, evet romanlar kişileri, yaşamı, dünyayı değiştirebilir" dedi.

Nehir Algün

Müzisyen-yazar Göknil Özkök'ün son kitabı *Gün Bey'in Penceresi*, Can Çocuk Yayınları etiketiyle okuyucu ile buluştu. Engelli bir birey olan *Gün Bey*'in karlı bir günde yaşadıklarını anlatan hikâye lirik diliyle dikkat çekiyor. Dünyaca tanınmış müzisyenleri konu aldığı kitaplarıyla tanınan Özkök, seriye Beethoven biyografisiyle devam edeceğini söylüyor. Yazar-çizer ilişkisini, dil mefhumu ve anlatım olanaklarını konuştuğumuz Özkök, "Toplumun bir parçası olan her bir kişiye, her bir canlıya aynı saygıyı ve hassasiyeti duyabilen çocuklarla gelecekte daha duyarlı bir toplum olunabileceğini düşünüyorum. Engelli bireylerin sokakta karşılaştığı zorluklara dikkat çekmek önemli. Tekerlekli sandalye için yapılmış bir kaldırım rampasına park etmiş arabayı gören kızımın yüzündeki şaşkınlığı gördüğümde ben utanç ve suçluluk duyuyorum" dedi.

Gün Bey'in Penceresi, Can Çocuk Yayınları'nın Birlikte Okuyalım serisinden çıktı. Kitabın yazım sürecinden bahsedebilir misiniz?

Kitap aslında görüp etkilendiğim bir zemin kat penceresiyle ortaya çıktı. Daha sonra pencere hikayesini içinde yaşayan karaktere bıraktı. O pencerenin ardında kimin yaşadığı ile ilgili bir iki fikrim vardı. *Gün Bey*, orta yaşlı, yalnız ama bir pencere ardına neden gizlendiğini çözemediğim bir karakterdi önceleri. Her gün yoldan geçen ayakkabıları sayıyor, listeliyordu. Kızım Yaz'la bunun bir nedeni olması gerektiğini tartışırken, ancak yürüyemeyen birisinin ayaklar ve yollar üzerine bu kadar hassas olabileceğine karar verdik. Hikaye sonra, yürüme engelli *Gün Bey* üzerine gelişti.

'ZİHNİMDEKİ RENKLERİ YAKALAYABİLECEK BİRİSİ OLMALIYDI'

**Çizer Ceyhun Şen'in çizimleri,
hikâyenize eşlik ediyor. Yazar- çizer
ilişkisi hakkında neler söylemek
istersiniz?**

Ceyhun Şen'le ilk kez birlikte çalışıyoruz. Onu bulmam da en az hikayenin çıkışı kadar ilginç oldu. Bu kitapla ilgili illüstratör kararımız zor bir süreçti, çünkü ben hikayenin derinliğini görebilecek ve benim zihnimdeki renkleri yakalayabilecek biri olması konusunda titizleniyordum. O sıralarda takip ettiğim sosyal medya hesaplarından birinde bir portre gördüm. Bu tıpkı benim kafamdaki Gün Bey'di. Hemen Ceyhun'la iletişime geçtik ve süreç başladı.

Yazar-çizer ilişkisi temelde önemli bir konu. Ve ciddi anlamda uyum gerektiren bir mesele. İyi illüstratör iyi resimleyen değil, hikayenin özünü yakalayabilen illüstratördür bana göre. En önemlisi; illüstratörün yalnızca yazarın hayalini ya da istediğini çizerek değil kendi dünyasından kattıklarıyla hikayeyi yükseltebilmesidir. Ben bu zamana kadar çalıştığım tüm illüstratörlerin hikayelerime çok değerli şeyler kattığını düşünüyorum. Kitaplarımın sevilmesinde büyük payları var hepsinin. Bu konuda çok şanslı olduğumu düşünüyorum, çünkü hep beni anlayabilen ya da uyum yakalayabildiğim illüstratörlerle keşşiyor yolum.

Gün Bey'in hikâyesi üzerinden engelli bireylerin yaşamını konu ediniyorsunuz. Sizce, edebiyat toplumsal meselelerde ne kadar etkili? Yazarın, yaşadığı topluma karşı sorumlulukları nelerdir?

Dünya edebiyatına baktığımızda, roman bana göre okura ders kitaplarından çok daha gerçek ve kalıcı bir kaynaktır. Bir yazar, döneminin toplumsal meselelerini, kendi bakış açısıyla bile olsa hikayesinde anlatıyorsa bu okuruna ve yaşadığı topluma başka bir perspektif sağlar. Bir yazarın elindeki en büyük sihir kalemidir. Dikkat çekilmesi gereken bir konuyla, okurunun yönünü değiştirebilir ki, evet romanlar kişileri, yaşamı, dünyayı değiştirebilir.

PENCERE ÖNÜNDEKİ AYAKLAR...

Gün Bey, engelli bir birey. Bu denli hassas bir konuda yazarken nelere dikkat ettiniz? Sizi, bu hikâyeyi yazmaya motive eden durumlar nelerdi?

Konunun hassasiyeti yalnızca engelli birey olmak değil. Bu hikâyede Gün Bey'in yalnızca penceresinin ardından izlediği dünyayı görüyoruz ki, aslında pencerenin önünden geçip giden ayaklar bir yandan da engelli insanların görünmezliğine dair bir metafor. Açıkçası ben kitaplarımı belirli

bir konu, mesaj, eğitme, öğütme gibi nedenlerle yazmıyorum. Bunu da sık sık söylüyorum. Ama bu konu hassas bir konu. Ebeveynlerin, merhamet duygusu, engellerden, engelli olmaktan ders çıkarma gibi duygular ile değil, bu engellerin herkesin başına gelebileceğini ve bu durumda “Biz ne yapabiliriz?” “Toplum olarak ne yapmalıyız?” sorularını çocuklarla tartışmalarının önemli olduğunu düşünüyorum. Çocuklar, yaşadıkları toplumda her tür engelli bireye karşı saygı duyulması gerektiği, toplum içinde en az herkes kadar sorunsuz ve herkesle aynı haklara sahip olarak yaşamalarının gerekliliği konusunda bilgilendirilmeli.

Toplumun bir parçası olan her bir kişiye, her bir canlıya aynı saygıyı ve hassasiyeti duyabilen çocuklarla gelecekte daha duyarlı bir toplum olunabileceğini düşünüyorum. Engelli bireylerin sokakta karşılaştığı zorluklara dikkat çekmek önemli. Tekerlekli sandalye için yapılmış bir kaldırım rampasına park etmiş arabayı gören kızımın yüzündeki şaşkınlığı gördüğümde ben utanç ve suçluluk duyuyorum. Benim ona öğrettiğim pek çok kavram, yaşadığı kentte ne yazık ki karşılığını bulmuyor. Pratikte birebir örtüşmüyor. Ama her şeye rağmen saygı ve sevgiyle, farkındalığı yüksek bir neslin geldiğine inanıyorum.

İşte etkinliklerimde de, kitaplarımdaki herhangi bir kavram üzerine çocuklarla sohbet ettiğimde, gerçekten onlar üzerinde bir etki bırakabiliyor olmak beni en çok motive eden durumlardan biri.

O kalabalığın içinde tek bir çocuğun hayatına, ruhuna dokunabiliyorsam, o bir tek çocuğun bir çok şeyi değiştirebileceğini biliyorum.

Anlatımınızda lirik bir dil kullanıyorsunuz. Dil üzerine neler söylemek istersiniz?

Özellikle “Birlikte Okuyalım” dizisindeki kitaplarımda lirik bir dil kullanıyorum. Ama genelde yazdığım kısa öykülerde ortaya çıkıyor bu dil. Özellikle hesapladığım bir şey değil aslında. Kelimelerle oynamayı seviyorum. Bir cümleyi güçlü ve etkileyici hatta dokunaklı hale getirmek, Türkçe gibi zengin bir dilde oldukça mümkün. Ben her şeyden önce anadilimi çok seviyorum.

Okuyucularınızı ne gibi çalışmalar bekliyor?

Şu sıralar yazdığım, yaz sonuna kadar da tamamlamaya çalıştığım bir kitap var. Temayı sizinle paylaşmamın biraz erken olduğunu düşündüğüm için kitaptan söz edemeyeceğim. Bir yandan da çok ciddi araştırma yapmamı gerektiren bir konu, yani tamamen özgün bir hikaye değil. Sonrasında da biyografi dizisine Beethoven yazacağım ki onun da yarısı tamamlanmış durumda. Ama sabırsızlıkla Beethoven bekleyen okurlarım var, biliyorum.

Gün Bey'in Penceresi, Göknil Özkök, çizen: Ceyhun Şen, 40 syf., Can Çocuk, 2018.

Neye göre kime göre adalet?

Emek Erez emekerez@gmail.com

Friedrich Dürrenmatt'ın "Yargıç ve Celladı" adlı kitabı Dedalus Yayınları etiketi ile okuyucu ile buluştu. Dürrenmatt adalet kavramına odaklanırken, okuması keyifli bir metin ortaya koyuyor. Tıpkı kitap boyunca karakterlerin görünen anlamlarının yıkımına tanıklık ettiğimiz gibi metnin de ilk görünen polisiye bir metin anlamının dışında, ahlâki anlamda suça ve suçluya bakışa dair çok şey ifade ettiğini söyleyebiliriz. İyi ne? Kötü kim? Sorularıyla ahlâk felsefesi boyutunda ilgilenenler için de metin tercih sebebi olabilir.

Suçsuzun ve suçlunun birbirine karıştığı bir dünyada yaşıyoruz. Suçu belirleyen ne, kime göre, neye göre suçlu gibi sorular kurumlara bırakılmış durumda ve buralardaki güç ilişkileri, adaleti sağlamakla yükümlü yerlerin bir şekilde devlet aygıtı olmanın dışına çıkamamasıyla da ilişkilendirince, adaleti temin etmekle görevli olanların çıkarları vicdanlarının önüne geçince, ortada hakiki bir adaletin kalmadığından söz etmek hem kendi coğrafyamız açısından hem de dünya açısından zor değil.

ADALET KİMİN ADALETİ?

Friedrich Dürrenmatt'ın "Yargıç ve Celladı" adlı kitabı genel olarak adalet sistemine, kolluk kuvvetlerine, hukukun önüne geçen bireysel hırslara, güç ilişkilerinin hukuk kurumları üzerindeki etkisine odaklanıyor. Yazar bu kitap ile dünyanın adaletini sorgularken, bizi polisiye bir metnin ip uçlarını çözmeye ve karakterlerle birlikte olaylara dahil olmaya çağırıyor. Bir polisin öldürülmesiyle başlayan olaylar zinciri yıllar önce İstanbul'da başlayan hesaplaşmanın intikamına dönüşüyor. Yazarın zekice kurgusu, nefessiz bırakan hikâyesi ve alt metne yerleştirdiği felsefe bir Dürrenmatt metni olmanın tüm özelliklerini bizimle buluştururken, okura adalet denen şeyin çok da uzak olmadığını sorularını tekrar sorduruyor. Adalet kimin adaleti, devletin ve çıkar ilişkilerinin denetiminde bir hukuk sistemi ne kadar güvenilir olabilir? Suçlu ilk görünen midir ve bunu ne belirler?

İYİLİK VE KÖTÜLÜK SORGULAMASI

Kitabın baş karakteri komiser Berlach, polis cınavını aydınlatmak için görevlendirilir. Berlach, başlangıçta okurun kafasında olumlu bir profil çizer. İşinin ehli, hakikatin peşinde, yaşına ve hastalığına rağmen görevini boşlamayan bir komiserdir. Ancak Dürrenmatt okuru bunun şüphesini içinde taşır. Onun üslubuna alışık olanlar şunu bilir çünkü "iyi" hiçbir zaman kesinlikli olmadığı gibi "kötü" de hiçbir zaman mutlak değildir. Kitap boyunca suç odağı Gastmann adlı karakter olur. Karanlık ilişkileri olan, devletin gizli birimleri ile iş birliği içerisinde, zengin mafya benzeri

bir profil olarak çıkar karşımıza Gastmann.

Dürrenmatt, bu iki karakteri üzerinden önyargıyı, vicdanı ve kimin iyi kimin kötü olduğunu sorgulatır okura. Gerçek olarak görünenin nasıl tepe taklak olabildiğini, yüzeyde olanın her zaman hakikate işaret etmediğini, bireyin sadece bir yüzü olmadığını, insanın karmaşık ve karanlık yönleri de olabileceğini görmemizi sağlar. Yazar bizi böylece ahlâki bir sorgulamanın içerisine bırakır, kimin iyi kimin kötü olduğuna karar vermenin o kadar da kolay olmadığını, bize hakikat diye sunulanın ardında her zaman başka şeyler olabileceğini anımsatır.

BİR İNTİKAM HİKÂYESİ

Kitapta bir intikam hikâyesi okuduğumuzu ayırt ettiğimizde bu ahlâki sorgulama biraz daha kendini gösteriyor. Buradaki durum Nietzsche'nin şu cümlelerini hatırlatıyor; "geleneksel ahlâkın verilen sözleri tutmamaya ve haksızlık yapmaya verilmesini onayladığı cezaların kökeni, daha ziyade acı vermekten alınan zevke ve başkalarını acı çekerken seyretmenin eğlencesine dayanır" (akt. Berkowitz, 2003: 134). Kitabın başkarakter komiser Berlach'ın amacının adaleti sağlamak yerine kendi kişisel hesaplaşmasını gerçekleştirmek olduğunu anladığımızda, yukarıdaki cümle anlamını buluyor. Çünkü komiser bir şekilde okların Gastmann'a dönmesini genel ahlaki yargılar üzerinden sağlıyor. Başka ülkelerle ilişkileri, dışarıdan tanıdıkları olması, evinde yaşadığı yerin önde gelenlerini ağırlaması gibi sıradan kabul edilebilecek durumları yine yakından bildiğimiz "dış mihrak" söylemiyle birleştiriyor ve kendi amacına ulaşmak, intikamını almak için genelin değerlerine başvuruyor. Berlach'ın adaleti, tam da Nietzsche'nin işaret ettiği gibi onun "acısını seyretmekten duyacağı eğlence"ye dönüşüyor. Böylece hakikat kayboluyor, herkes görünene inanıyor, "suçlu" ilan edilen için artık konumu ne olursa olsun dönüşü olmayan bir yol çiziliyor.

NIHİLİST BİR KARAKTER

Kitap iki karakter arasındaki güç çekişmesi ile ilerliyor. Bu nedenle Gastmann karakteri üzerin-

de de durmak gerek. Gastmann'ı farklı farklı karakterlerin gözünden bize anlatıyor Dürrenmatt. Ancak kafamızda oluşan genel algı zengin, devlet ve kurumlarıyla derin ilişkileri olan, başına bu olay geldiğinde milletvekillerinin suçsuz olduğunu kanıtlamak için uğraştıkları, polise olayın peşini bırakmaları için direktif verdikleri bir isim. Görünen anlamlara inandığımızda Gastmann'ın gerçekten de "suçlu" olabileceğini düşünüyoruz. Çünkü böylesine ilişkileri olan birisinin bir polisi öldürtmesinin derin sebepleri olabileceği sezilebilir bir durum. Ancak onunla ilgili kitapta ona hayran olan yazar karakterinin söyledikleri dikkat çekici, yazara göre, Gastmann tam bir "nihilist" ve onun kötülüğü aklına eseni yapmasından kaynaklanıyor ama o aklına esince kötülükten daha çok iyilik yapıyor. Onun "aynadaki yansıması" bir suçlu insanı çağırıştırıyor, "ahlâk felsefesi kötülük olan bir insanı... Öteki iyiliği nasıl fanatik bir biçimde gerçekleştiriyorsa o da kötülüğü gerçekleştirecektir."

Ayrıca yazar karakterine göre Gastman'ın kötülüğü onun "özgürlüğünün göstergesi" ve bu "hiçliğin özgürlüğü." Bu da bize yine Nietzsche'nin özgürleşmiş birey tanımında bahsettiklerini hatırlatıyor; "özgür" insan, uzun ve kırılmaz isteklerin sahibi, aynı zamanda kendi değer ölçüsünün de sahibidir: Başkalarına kendinden yola çıkarak bakar, sayar ya da küçümser onları; tıpkı kendine eşit olanlara, güçlülere, güvenilir olanlara saygı duymak zorunda olduğu gibi..." (Nietzsche, 2013: 76). Gastmann'ın başlangıçta çizilen "suçlu" gönderme yapan profilinin alt üst olduğunu görüyoruz böylece. Onun aslında tüm bu derin ilişkileri belki de "başkalarına kendinden yola çıkarak bakması" ile ilişkili olabilir diye düşünüyoruz. Ama onun bizim kafamızda yaratılan imajı genelin ahlaki değerleriyle ilişkililiyor ve bizler için onu "kötü" yapan onun kendi varlığı değil, biz görenen o ilk yansıması oluyor.

DÜRRENMATT'IN HATIRLATTIKLARI

Dürrenmatt'ın bu iki karakter üzerinden yaptırıldığı ahlâki sorgulama bize çok şey hatırlatıyor. Devletin ideolojik ve baskı aygıtlarının üzerimizdeki hakimiyeti nedeniyle "suçlu" ilan ettiklerimiz üzerine düşünmeyi mesela. Veya hem yargıçlık hem de cellatlık yapanları, yöneticilerin kendi kişisel hırsları nedeniyle "kötü" ilan ettiklerini "kapatıp" nasıl özgürlükten, adaletten bahsedebildiklerini. Güç ilişkileri içerisinde kaybolup giden hakikati. Kitapta başka bir karakter şöyle söylüyor; "İşte biz insanlar birbirimizden korktuğumuz için devletler kuruyoruz Schwendi. Türü koruyucularla sarıp sarmalıyoruz çevremizi. Po-

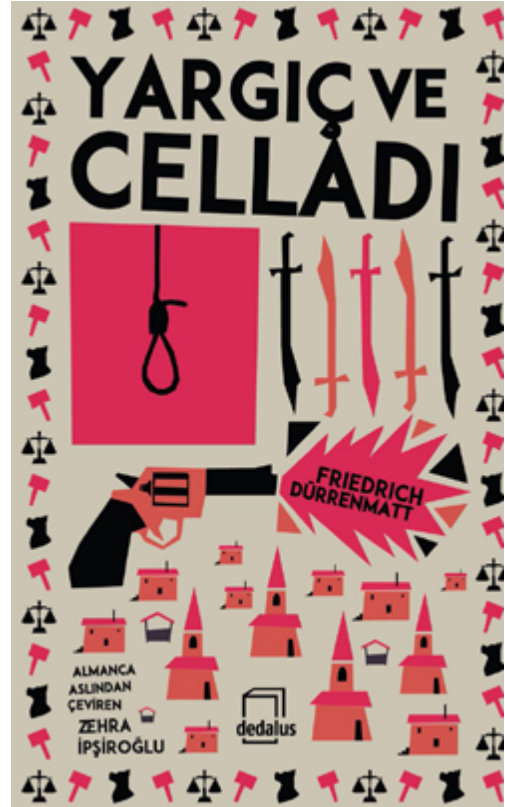
lisler, askerler, kamuoyu...Ama tüm bunlar neye yarıyor ki?" İnsan güvenlik kaygısından, kendi özgürlüğünü ilan edememesinden; devletlere, koruyuculara, baskı aygıtlarına emanet ediyor varlığını. Böylece sorgulamayı bırakıyor, görünen gerçeklerle "iyi" ve "kötü"ye "suçlu" ve "suçsuz" karar veriyor. Böylece komiser Berlach gibi kendi intikamı için adaleti hiçe sayanlara gün doğuyor.

Friedrich Dürrenmatt'ın "Yargıç ve Celladı" adlı kitabı Dedalus etiketi ile okuyucu ile buluştu. Dürrenmatt adalet kavramına odaklanırken, okuması keyifli bir metin ortaya koyuyor. Tıpkı kitap boyunca karakterlerin görünen anlamlarının yıkımına tanıklık ettiğimiz gibi metnin de ilk görünen polisiye bir metin anlamının dışında, ahlâkî anlamda suça ve suçluya bakışa dair çok şey ifade ettiğini söyleyebiliriz. İyi ne? Kötü kim? Sorularıyla ahlâk felsefesi boyutunda ilgilenenler için de metin tercih sebebi olabilir.

Kaynaklar

Berkowitz, P. (2003), "Nietzsche 'Bir Ahlâk Karşıtının Etiği'", (Çev. Ertürk Demirel), İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Nietzsche, F. (2013), "Ahlâkın Soykütüğü Üzerine", (Çev. Ahmet İnam), İstanbul: Say.

Yargıç ve Celladı, Friedrich Dürrenmatt, çev: Zehra İpşiroğlu, 110 syf., Dedalus Yayınları 2018.

Man Booker Uluslararası Ödülü Olga Tokarczuk'a verildi

Man Booker Uluslararası Ödülü'ne Flights adlı romanıyla Polonyalı yazar Olga Tokarczuk değer görüldü. Tokarczuk, ödülü, kitabını İngilizceye çeviren Jennifer Croft ile paylaştı.

İngilizceye çevrilen dünya edebiyatının en iyilerini seçmeyi hedefleyen Man Booker Uluslararası Edebiyat Ödülü'ne bu yıl Polonyalı yazar Olga Tokarczuk değer görüldü. Tokarczuk, Flights adlı romanıyla, daha önce aynı armağana değer görülen Han Kang ile László Krasznahorkai'ı geride bırakarak ödülü kazandı.

Bu yıl dokuzuncu kez sahibini bulan Man Booker Uluslararası Ödülü, dünyanın her yerinden yazarların İngilizceye çevrilmiş romanlarını değerlendirmeye alıyor ve eserin yazarı ile çevirmenini aynı anda onurlandırıyor. Tokarczuk, kitabını İngilizceye çeviren Jennifer Croft ile 50 bin sterlin tutarındaki para armağanını paylaştı.

TOKARCZUK, POLONYA'NIN ÖNDE GELEN YAZARLARINDAN...

Ödülün bu yılki adayları arasında, Han Kang ile László Krasznahorkai'nin yanı sıra, "Arap Booker"i olarak nitelendirilen Uluslararası Arap Edebiyatı Ödülü'ne de layık bulunan Iraklı yazar Ahmed Saadawi, İspanya'nın önemli yazarları arasında gösterilen Antonio Muñoz Molina ile Fransız yazar Virginie Despentes de bulunuyordu.

Edebiyata şiir yazarak başlayan Tokarczuk, ilk kitabını 1989'da yayımladı; yazarın sekiz romanı ve iki öykü kitabı bulunuyor. Varşova Üniversitesinde psikoloji eğitimi alan Olga Tokarczuk, bugün Polonya'nın çok satan yazarları arasında yer alıyor. Tokarczuk, kendini Carl Jung'un öğrencisi olarak tanımlıyor ve edebiyatında Jung'un psikoloji öğretilerinden etkilendiğini dile getiriyor.

Tokarczuk'un "dünya, deneyimlerimizin kofonisine ve uyumsuzluğuna dünyanın tek bir biçimde bütünleştirilmesinin olanaksızlığına, dünyadaki keşmekeşe, bölünüp yeni şekiller oluşturmaya karşın" sadık olmaya çalışan Koşucular adlı romanı, 2016'da Neşe Taluy Yüce çevirisiyle Türkçe okurla buluşmuştu. Man Booker Ulusla-

rarasını kazanan Flights ise, 17'nci yüzyıl ile günümüz arasında gidip gelen, insan anatomisi ve seyahat gibi temaları merkezine alan parçalardan örülmüş bir roman. Financial Times, romanı "şu zıvanadan çıkmış zamanınıza göre felsefi bir öykü" olarak tanımlamıştı.

Başkanlığını Lisa Appignanesi'nin üstlendiği ve Michael Hofmann, Hari Kunzru, Tim Martin ve Helemi Oyeyemi'den oluşan seçici kurul, bu yıl ödüle başvuran 108 kitabı değerlendirmeye aldı. Flights'ın "geleneksel türde bir anlatı" olmadığını dile getiren Lisa Appignanesi, Olga Tokarczuk için "harikulade kıvrak bir zekâyaya, geniş hayal gücüne ve edebî canlılığa sahip bir yazar" yorumunda bulundu.

Man Booker Uluslararası Ödülü'ne geçen yıl, A Horse Walks Into A Bar adlı romanıyla, İsrail'in en önemli yazarlarından biri olarak kabul edilen David Grossman değer görülmüştü.

Koşucular, Olga Tokarczuk, çevirmen: Neşe Taluy Yüce, 414 syf., Alabanda Yayınları, 2016.

Bizi büyüten kitaplar

80’li yıllarda çocuk olmuş herkes hatırlayacaktır: Yazıhanelerin kitaplıklarında, okul kütüphanelerinde ama en çok da evlerin salonlarındaki camlı dolaplarda yan yana dizili ansiklopediler Batı merkezli bilim anlayışının, genel kültürün, her şeyden biraz haberdar bir nesil yetiştirme tahayyülünün simgesi idiler. Ve tabii internetin, internet arama motorlarının olmadığı çağda bilgi edinmenin yoluydular.

Funda Cantek fcantek@gazeteduvar.com.tr

Her kuşağı etkilemiş farklı popüler yayınlar vardır. Bunlar zamanın ruhunu yansıtan, toplumsal dönüşümlere referansla kurulmuş anlatılardır. Kurgusal olsun veya olmasın. Üstelik her zaman o yayınları okumuş olmamız da gerekmez onlardan etkilenmek için. Onların temsil ve tasvir ettikleri dünya bilgisi gündelik konuşmalara, siyaset retoriğine, didaktik metinlere, medyaya, popüler kültüre sirayet ederek nüfuz ederler bize. Adeta atmosfere sızar bu yayınların anlattıkları. Tam da hayatı tanımaya, kendinizi inşa etmeye çalışırken, politik aidiyet arayışı içindeyken, bedeninizi ve duygularınızı keşfe çıkmışken, inanç ve tabu, gelenek ve ahlak ile ilişkilenemeye başladığınızda yahut olgunluk çağınızda veya her şeyden ümidi kestiğinizde... Yani yaşa-

mın her evresinde.

Biraz dikkatli ve meraklı bir insan, kendisini büyüten yayınların yanı sıra önceki kuşaklarının de farkındadır. Toplumsal dönüşümleri anlamak için gereklidir de bu. Yaşadığımız malumat çağında sonraki kuşaklarının bilmemek imkansız zaten. Ben de kendimi eksene koyarak benden önceki ve sonraki kuşakları büyüten kitaplardan da bahsetmek istiyorum. Bunları okurken içinizde “şu da vardı” diye geçireceğinizi de tahmin ediyorum.

80’li yıllarda çocuk olmuş herkes hatırlayacaktır: Yazıhanelerin kitaplıklarında, okul kütüphanelerinde ama en çok da evlerin salonlarındaki camlı dolaplarda yan yana dizili ansiklopediler Batı merkezli bilim anlayışının, genel kültürün,

her şeyden biraz haberdar bir nesil yetiştirme tahayyülünün simgesi idiler. Ve tabii internetin, internet arama motorlarının olmadığı çağda bilgi edinmenin yoluydular. Ansiklopediler yeni türemiş değillerdi. İstanbul Ansiklopedisi gibi kallavi örnekleri saymaya bile gerek yok ama önceki kuşağın aşına olduğu gençlik ve çocukluk dönemine hitap eden ansiklopediler ile Şevket Rado imzası taşıyan Hayat, Tarih Mecmuası gibi ansiklopedik bilgi de veren mecmualar vardı. Ama 80'lerde gazetelerin promosyon furçasının (ki bu süreç ansiklopedi savaşları denirdi) lokomotif olarak kuponla ansiklopedi dağıtımı, bahsettiğim gibi çoğu eve girmesini sağladı ansiklopedinin. Sonradan daha sofistike ve bilginin politik de olduğunu gösteren dönem ansiklopedileri eklendi bunlara. İlkinden bahsedince aklınıza Meydan Larousse, Görsel geliyorsa, ikincisinden bahsedince Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi ve benzerleri geliyordur muhtemelen. Dönem ansiklopedileri kapı kapı dolaşan pazarlamacılar marifetiyle taksitle sahip olabildiğimiz bir bilgi türüne haizdiler. Bu bilgi, bizi resmi tarih anlatısının konforundan çekip çıkarıyor ve bilmediğimiz, tanımadığımız sert bir iklime savuruyordu. Eleştirel bilginin düşmanlıkla karşılanmadığı bir döneme denk gelseler de, okuyanı epey yalnızlaştıran yayınlardı bunlar. Cumhuriyet'in devletine bağlı ideal vatandaşını yaratmaya da hizmet eden Şevket Rado tarzı yayıncılığın rahle-i tedrisinden geçmiş önceki kuşağın hayret ve bazen de husumetle karşıladığı bu yeni bilgi türü bir sürü insanın politik tercihlerinde de belirleyici olmuş-

tur sanırım. Ansiklopediler, daha sonra tematik olarak da çıkmaya başladılar ve gençlerin hayatına fasikül biriktirme hevesini dahil ettiler. Ben, Karacan Yayınları'nın X Bilinmeyen dergisini ve onun mistik alemlerden, uzaydan, Bermuda Şeytan Üçgeni'nden, İnka'ların sırlarından bahseden fasiküllerini korkuyla ve merakla beklediğimi hatırlıyorum. Çünkü, aklın hükümranlılığı sarsıntı geçirmeye başlamıştı o dönemde.

Ansiklopediler yanında, yine akıl veren, endokrinasyon kaygısı taşıyan, yol-yordam gösteren, adap-erkân öğreten yayınlardan da söz etmek gerek. Bizden önceki kuşaklara solcu abilerin kahvelerde, okul kantinlerinde, miting meydanlarında haykırarak söylediklerini Doğan Avcıoğlu, Türkiye'nin Düzeni'nde anlatıyordu mesela. Kendine solcu, sosyal demokrat diyen akrabayı taallukatın evinde bu kitap mutlaka olurdu. Annelerin hiç söyleyemediklerini ise Haydar Dümen fısıldardı genç kadınların kulaklarına. Evlilikte cinsel hayat, haz, cinsel sağlık, cinsel ilişki konusunda aklınıza ne gelirse Haydar Dümen'de cevabı vardı. Kocanızı elinizde tutmanın yolunu da gösteriyordu bu bilgiler, ki koskoca Cumhuriyet tarihinin kadın dergilerinin ve çoğumuzun annelerinin uzun yıllar neredeyse tek kaygısı buydu. Daha sonra gazete ve dergi köşelerinde ve hatta web ortamında Dümen'e aynı konularda danışabilme ihtimali de doğdu. Ona sorulan sorular, en az Nihat Hatipoğlu'na ve Gönül Abla'ya sorulanlar kadar eğlenceli olabiliyordu. Seksoloji Ansiklopedisi ve sonraki kuşaklar için de Eros Cinsel Bilim Ansiklopedisi orta sınıf, kentli, okur-yazar ailelerin raflarından

ama o rafların çocukların ulaşamayacağı yükseklikteki kısımlarından göz kırparlardı bize. Evde kimse yokken merdivenle veya birbirinin sırtına çıkarak ciltlere ulaşan arkadaşların bire bin katarak anlattıklarını dinlemek, ergenliğin eşiğindeki bizler için iç gıcıklayıcıydı. Attila İlhan ve Necati Cumalı, sonraki yıllarda da Pınar Kür kitapları, henüz iyi edebiyattan anlamayan bizler için, içinde yer alan “sahne”lerden dolayı gizlice elden ele dolaşan yayınlardı.

Önceki kuşaktan kadınların mutfak tezgahından geçememiş yahut bu tezgaha burun kıvrımış olanların ellerinin altında Leman Cılızoğlu ve Gönül Candaş'ın tarif kitapları belirmişti birden. Köy enstitülerinin fenni usüllerle (tartılar, ölçüler) yapılan yemekleri kadar olmasa da, modern ve şehirli ama yerel mutfağın hakkını da teslim eden bir mutfaktı bu kitaplardaki. Okullu idi de aynı zamanda bu bilgi. Kız enstitülerinde okutuluyordu. Geleneksel bilgi, okul bilgisiyile itişiyordu o sıralar.

80'ler araştırmacı gazetecilik kitaplarının ve gazeteci-yazarlığın da altın çağıydı. Özal hükümetine denk gelen liberalleşme dönemi tecrübeli gazetecilerin sümen altında tuttıkları dosyalarını açmalarını sağladı. O yıllarda gazetecilik öğrencileri olan bizler, Emin Çölaşan'ın Önce İnsanım Sonra Gazeteci kitabını elimizden düşürmezdik. Daha sonra Özal iktidarının sarkastik bir eleştirisini yapan Turgut Nereden Koşuyor? ve banker skandalını konu edinen Yalçın Nereye Koşuyor? satış rekorlarını alt-üst edecekti. Bunlara Uğur Mumcu'nun tam anlamıyla patlattığı dosyalarını ve Aziz Nesin'in politik gülmecelerini de ekleyelim. Her yaştan, her sınıftan insanın okumuş olduğu kitaplar kategorisinde yerlerini bulacaklardı bunlar. 12 Eylül'ün sultası altında geçen yıllardan sonra, Hasan Cemal'in darbe günlerini anlattığı Tank Sesiyle Uyanmak'ı da dönemin çok satanları arasındaydı. Tekrar siyaset konuşabilir olmuştuk. Ve kimlikler siyaseti de Soğuk Savaş'ın bitişiyile görüş alanımıza girmişti. Hatırı sayılır sayıda kentli ve eğitilmiş kadın olarak yine bir gazeteci-yazar olan Duygu Asena'nın yazdıklarını takip ederek, çıkardığı dergilere abone olmaya başladık. Hayırsız bir kocası olan ve kuma derdi çekmiş anneannem ve yaşlıları bile Duygu Asena'yı ve Kadının Adı Yok'u duymuşlardı. İçeriği hakkında bilgi sahibi olunca da keyiflenmişlerdi. Tek sorun sonradan filme çekilen kitabın afişinde görünen çırılçplak kadın oyuncuydu. “O kadar da değil”-di onlar için! Bir de doktor Erdal Atabek'ten söz edilmeli. Bastırılmış Kadınlık/Kışkırtılmış Erkeklik kitabıyla takdirimizi kazanıyordu.

Çeviri kitaplara gelince, o kadar az yayınevi vardı

ki, bize düşen yayınevi ne seçerse onu okumaktı. Batı klasikleri erken Cumhuriyet döneminden bu yana el altındaydı. Ama bunlar Milli Eğitim müfredatına uygun olarak seçiliyorlardı. Genellikle Rus klasikleriyle büyümüş ve yabancı dil bilmeyen bir kuşak için Tom Jones, Adsız Sansız Bir Jude, Duygusal Eğitim gibi klasiklerle tanışmak epey zaman aldı.

Milli Eğitim müfredatı aracılığıyla hayatımıza giren, kimini zamanla çok sevdiğimiz, kimine ise bir daha dönüp bakmadığımız kitaplar da vardı. Sait Faik gibi bir kalem erbabının hikayelerini; matematiksel bir titizlikle ölçüp biçmek zorunda kaldığımız aruz vezninin eşsiz şiirlerini yine müfredatın zorunlu okuması olduğu için yük gibi taşırdık. Yaşar Kemal, gönlümüzü çelerdi ama uzun Çukurova tasvirlerinden keyif almayı ilerleyen yaşlarda öğrenecektik. Ömer Seyfettin'in naifliği ve didaktizmine Halide Edip'in gözü karalığını ve gündelik hayat bilgisini tercih ediyorduk. Ak Zambaklar Ülkesinde tüm zamanların en çok baskı yapan ve satan kitaplarındandı. Bunun sebebi, özellikle askeri okullarda zorunlu olması ve bu kitabı okumanın, Finlandiya modernleşmesinden ders çıkartılması için bir vatandaşlık görevi sayılmasıydı. Montaigne'in Denemeler'inin sıkıcı edebiyat hocalarının boğucu derslerinde tadı kaçırıyordu. Dost Kazanmak Sanatı gibi, şimdinin kişisel gelişim kitaplarının ilk versiyonlarını ise açıklıkla okuyorduk. Sevilen ve sosyal bir insan olmak her kuşağın arzusuydu. Azıcık politik bilinç geliştirince faşizmin zulmünden görece yeni kurtulmuş bir dünya adına diktatörlerden hesap soran Wilhelm Reich'in Dinle Küçük Adam'ını yerleştiriyorduk yoksul kütüphanelerimize. Reich, riske girmeden solculuk taslamamıza imkan veriyordu.

Fedakarlık empoze eden Küçük Kadınlar gibi, yoksulluğa, ezilmişliğe karşı duyarlılık yaratmaya niyetli Kemalletin Tuğcu romanları gibi kitaplarla büyümüş bir kuşak olarak, neoliberal düzenin yarattığı rekabetçi, girişimci, özgüvenle kibrin birbirine karıştığı bir karaktere sahip insan modelinin yükselişine de tanıklık ettik. Kimimiz o düzene uyum sağladı. Kişisel gelişim rehberleri, başarı hikayeleri, daha çok kazanmanın ve çok mutlu, neşeli, fit olmanın yollarını anlatan, TED konuşması gibi kitaplar yeni popüler yayınlar artık. Bir dönemin şehirden ve maddi kültürden kaçma, sadeleşme ve içsel yolculuk yapma fantazisinin sembolü olan Ferrarisini Satan Bilge kitabının ve hemen hemen her eve girmiş olan Tamaro'nun Yüreğinin Götürdüğü Yere Git'inin modası geçti. Artık işleri Allah'a havale eden yahut arzu, cazibe ve acımasızlık içeren vampir romanları ile bloggerların sabun köpüğü kitapları da, muhtemelen elektronik versiyonlarıyla bizim çocuklarımızı büyütecekler.

Bir başarısız İbrahim: Zebercet

Zebercet'in hayatında ve ölümünde modern Türkiye'nin arzu akışlarının kodları saklıdır. Kodların dağılmasının, yeniden kodlamaların ve bu kodlalar içerisinde kendiliğinden tarihten düşenlerin tarihidir bu. Bütün bu tarih, Zebercet'i simgesel ölümü çoktan gerçekleşmiş bir figür olarak koyar önümüze.

Abdurrahman Aydın aaydin@gazeteduvar.com.tr

Rivayet odur ki oğlu Kasım 17 aylıkken ölünce Mekke Arapları 'soyu kesik' manasında 'ebter' diyerek Ebul Kasım'la alay etmişler de bunun üzerine teselli için kendisine Kevser Suresi inmiş: "Doğrusu sana kin besleyendir soyu kesik olan!"

28 Kasım 1930 doğumlu Zebercet, 10 Kasım 1963'te, İsa'yla yaşıt ölür. Doğduğu senenin 10 Haziran'ında Türkiye ile Yunanistan arasında Ahali Mübadelesi Anlaşması imzalanmıştır. Yine aynı senenin 15 Haziran'ında Türkiye on milyon dolar tutarındaki ilk dış kredisini Amerikan Yardım Bankası'ndan almıştır. 8 Eylül İzmir'de beş bin işçinin grevi; 10 Ekim Mesut Barzani'nin amcası Şeyh Ahmed Barzani önderliğinde gelişen ve yaklaşık dört ay süren Oremar Ayaklanmasının Türkiye tarafından bastırılması; 17 Kasım Serbest

Cumhuriyet Fırkasının feshedilmesi... Orduda yararlılık sayesinde Osmanlı döneminde edinilmiş bir zenginliğin sahibi olan, fakat burjuvalaşmayı beceremeyen Keçecizadelerin son mülkü olup da Keçecizadeler büyük şehirlere taşınınca, Cumhuriyetle birlikte bir otele dönüştürülen Keçecizade Malik konağında, kendi soyunun son 'erkeği' olarak ölür Zebercet.

Yusuf Atılgan, Anayurt Oteli'ndeki tarihsel boyutun biraz göz ardı edilmesinden rahatsızlık duymuş olacak ki 1987'de Cumhuriyet gazetesine

verdiği bir mülakatta şunları söyleyecektir: “Konağın kapı kemerinde şu yazar: Bir iki iki delik / Keçeci Zade Malik. Arap rakamlarıyla ‘bir iki iki delik’ 1255 ediyor; şimdiki tarihle 1839 (Tanzimat Fermanı’nın ilanı). 1876’da (1. Meşrutiyetin ilanı) Haşım Bey konağın hakimidir. Rüstem Bey de 1908’de evlenir (İttihat ve Terakki’nin baskısıyla Kanunu Esasi yeniden yürürlüğe konur. 17 Aralık’ta da Osmanlı Meclis-i Mebusanı açılır). En sonunda konak 1923’te (Cumhuriyetin ilanı) otel olur.”

Zebercet bir Cumhuriyet çocuğu olarak doğmuştur ama Ankara treni gecikmeli gelir. Demek Zebercet aslında Cumhuriyetin değil, tabiri caizse bu gecikme sırasındaki ‘eşiğin’ çocuğudur. Atılğan’ın tarihlemelerine bir de ek yapmak gerek: Zebercet yaklaşık on sene önce oteli babasından devralmış olduğuna göre, oteli işlettiği süre aşağı yukarı Adnan Menderes’in iktidarı dönemine denk gelmektedir. 1952 Türkiye’nin Nato’ya üye olduğu sene, 1961 Menderes’in idam edilmesi...

Zebercet’in hayatında ve ölümünde modern Türkiye’nin arzu akışlarının kodları saklıdır. Kodların dağılmasının, yeniden kodlamaların ve bu kodlamalar içerisinde kendiliğinden tarihten düşenlerin tarihidir bu. Bütün bu tarih, Zebercet’i simgesel ölümü çoktan gerçekleşmiş bir figür olarak koyar önümüze. Simgesel kastrasyonun hikâyesidir söz konusu olan. Simgesel düzeyde hadım edilmiş; başkalarının arzuları lehine kendi arzusundan feragat etmiş bir kölenin durumu gibidir onun durumu. Bu simgesel ölüm, roman boyunca kendi doğrulamasını arar ve sonunda bulur. Cimsiz ölüm, önce ortalıkçı kadında, ardından Zebercet’te kendi cismini bulur.

ARZUNUN DİYALEKTİĞİ

“...sağ duvarın ortasındaki kalın çerçeveli resim: Geniş, süslü bir sedire uzanmış, tüller içinde, iri kalçalı, iri memeli bir kadın; iki yanında ellerinde yelpaze yarı çıplak iki zenci kız. ‘Çalımına bak şu sömürgeci kapatmasının’ demişti Dişçi.” Buradaki sömürgeci sözcüğü kitabın tam ortasında bir kez daha yinelenir: “Duvarda asılı resimde sömürgecinin kapatması uyuyordu.” Yine buradaki çalım sözcüğü de Zebercet’in parkta karşılaştığı yaşlı adam aracılığıyla bu toprakların, bu ‘yurt’un huzursuz hafızasının çağrıldığı yerde, geçmiş yad edilirken, Keçecilerden Faruk’la, okula arabayla getirilip götürülüyor diye nasıl alay edildiği anlatılırken yinelenir. Diğer çocuklar bu çekingen çocuğa “Çalımına bak. Gömleğinin yakası, çekilmi-

Anayurt Otel, Yusuf Atılğan, Birinci Baskı Bilgi Yayınevi.

yor cakası” diyerek bağışmaktadır. Ötekinin arzusu... Kendi arzusunu ancak ötekinin arzusunu aşağılamak suretiyle tesis edebilen öznenin hem dâhil olduğu hem kurduğu arzu rejimi...

Romandan izleyebildiğimiz kadarıyla genç yaşta intihar etmiş, çekingen, biraz içine kapanık biridir oysa Faruk. Çalımlı olması mümkün değil. “Hiçbir kültür ürünü yoktur ki aynı zamanda bir barbarlık belgesi de olmasın” der Walter Benjamin. Yeni Cumhuriyet, yeni seçkinlik konumları, bu eski toprak soylularını adeta ‘avam’ın önüne atmıştır. Yeniler, eskilerin arzularını aşağılayarak arzulayabilmektedirler. Evet, tam bir sömürgeci arzu rejimidir bu. Çalım satabilmek için sömürgecinin arzusunun nesnesi olmak gerekmektedir; “Bakın, beyaz efendi beni arzuluyor” diyebilmek için...

Hegel’in köle-efendi diyalektiğinde ‘tanınması’ talep edilen köleye karşılık sömürgeci (öteki), arzusu aşağılanan varlıktır. Bunun en buldurucu örneklerinden biri geçtiğimiz günlerde sosyal medyada dolaşıma giren bir görüntü oldu benim için. Lübnan’da televizyonlarda gösterildiği söylenen ve çeviriye bakılırsa Lübnan’daki Suriyeli göçmenleri aşağılayan bir klip... Arapçam olmadığı için çeviriye teslim olmak durumundayım; fakat çeviri yanlış yapılmış olsa dahi, üzerinden atlanamayacak bir ideolojik değeri var bunun. Klipte oldukça seksi kıyafetler (ölü doğanın cinsel çekiciliği) içindeki kadınlar (yalnızca bir erkek gördüm önüme düşen görüntüde) dans edip şarkı söylüyorlar: “Ülkemdeki Suriyeli mültecilere bak / Biz azınlık olduk onlarsa çoğunluk / Genç bir çift birkaç yaz önce bir odaya taşındı / ve şimdi odada bir düzineden fazlalar...”

Ötekinin cinselliğine yönelik aşağılayıcı bir kurgunun ifadesi... Hem tür-merkezcilikle malûl (ötekinin cinselliği salt biyolojik düzeye, dolayısıyla da hayvansal düzeye indirgenmektedir) hem de ırkçılıkla malûl bir kurgu bu. “Arzulamayı bilen biricik varlıklarız biz bu ekranda gördük-

lerin” diyen, gide gide, aşağıladığı varlık tarafından arzulanmayı bile tiksinti vesilesi olarak öne sürebilme potansiyeli çok yüksek bir söylem bu. Bayağı olanın daima ‘ben’in dışında durmaktadır. Bayağı olanın ben ile bir bağlantısı da ben’in tersi olmasında yatmaktadır. En nihayetinde bir insan-olmayan bir insan gibi arzulamayı beceremez. Biyo-politik makine neden aynı anda bir arzu makinesi olarak da düşünülmesin ki? Bayağılığın ben’in dışında konumlanmış olmasına karşın, anlam özne ile öteki arasında bulanıklaştığı ve en nihayetinde çöktüğü için, ben’i tahrip etme tehdidini içeren bir tiksinti durumu içerisinde kalır. Bayağı olan daima irrasyonel, şüpheli ve yabancıdır; fobiyi üretip bulaştırır. Frantz Fanon tam da bu nedenle şunu söyleyecektir:

“Yerlinin sömürgecilerin bölgesine yönelttiği bakışlar şehvetli ve kıskançtır. Yerli sahip olmayı düşler, sahip olmanın her biçimini düşler: Sömürgecinin masasına oturmayı, onun yatağında ve tercihen karısıyla birlikte yatmayı. Sömürgeli kıskançtır. Sömürgeci, sömürgelinin kaçamak bakışlarını yakaladığında ve bu nedenle sürekli tetikte beklerken bunun farkındadır ve için için şunu fark eder: “Yerimizi almak istiyorlar.” Elbette doğrudur bu; sömürgecinin yerini almayı günde en az bir kere düşlemeyen tek bir sömürgeli yoktur.”

ZEBERCET’İN ARZUSU

Zebercet’in arzusu ‘gecikmeli’ Ankara treniyle, yani arzunun yeni dolayım merkezinden gelen, ama gecikmeli gelen kadınla çalışmaya başlar. Kadının adını bilmemektedir, çünkü sormamıştır. Baba tarafından ninesinin adını da bilmediğini öğreniriz Zebercet’in. Biri arzunun devindiricisi bir boş-gösteren olan, diğeri ise tam bir yokluğa itilmiş, adı bile hatırlanmayan iki kadın arasındaki boşluğa yerleşir Zebercet’in arzu makinesindeki devinim. Ama gecikmeli bir devinimdir bu. Konağın temsil ettiği tarihle birlikte çoktan yeralına gömülmüş bir dünyanın belki son devinimi, son kıpırtısı... Geçip gitmekte olanın son anda birazcık daha kalması, bir misafir olarak, gelip geçici bir kalıntı olarak birazcık daha kalması konusunda otelden daha güçlü bir ‘imge’ söz konusu olabilir mi? Atılğan’ın en sevdiği şairlerden olan Edip Cansever’in Otel şiiri de bir ışık düşürüyor bu konunun üzerine: “Belli ki bir adı var onların, varsa da / Gezinir mi hiç mi hiç adı olmayan burada / Bir dirilişe bile ayak uyduramayan burada...” Bir dirilişe bile ayak uyduramayacaktır Zebercet.

Zebercet’in dönüşümündeki ilk sinyal, gecikmeli Ankara treniyle gelen kadından aldığı beşliği berbere uzatırken “Üstü kalsın!” demesidir. Kadın da otelden ayrılırken iki onluk uzatıp “Üstü

kalsın” demiştir. Kadına yönelik arzusu Zebercet’i kadını taklit etmeye yöneltir ilkin; çünkü onu arzulamaya değer biri olmalıdır. Kurtuluş Savaşında direniş göstermemiş kasabanın Zebercet’i eşikten ‘taklit yoluyla’ Cumhuriyet’e girmektedir şimdi. Cumhuriyet’i tanınması, Cumhuriyet’in geride bıraktıklarını tanınmasıyla mümkün olacaktır. Zaten önce şu cümleye rastlarız metinde: “Ankara’dan gelen motorlu trenin sesini duyunca saate baktı; bu gece gecikme azdı.” Ardından da kadının gelmiş olduğu trene ilişkin ifadelerde ‘gecikmeli’ sözcüğü kaybolacaktır. O durumu anlatan ifadeler kitapta dört kere geçer; ilk ikisinde ‘gecikmeli Ankara treniyle gelen kadın’ biçiminde, son ikisinde de ise “Ankara treniyle gelen kadın” biçiminde. Gecikmeli gelen, az gecikmeli gelen, ‘gecikme’ sözcüğünün kaybolan vurgusu, sürekli iki dakika geri kalan, her gün yeniden düzeltilen saat... Saatleri Ayarlama Enstitüsü... Zebercet’in ‘zamanı’ dağılmakta; onu bir arada tutan iplikler çözülmektedir. Gecikmeli gelen arzu gecikmişliğin zamanını yırtıp atar.

YIRTIK

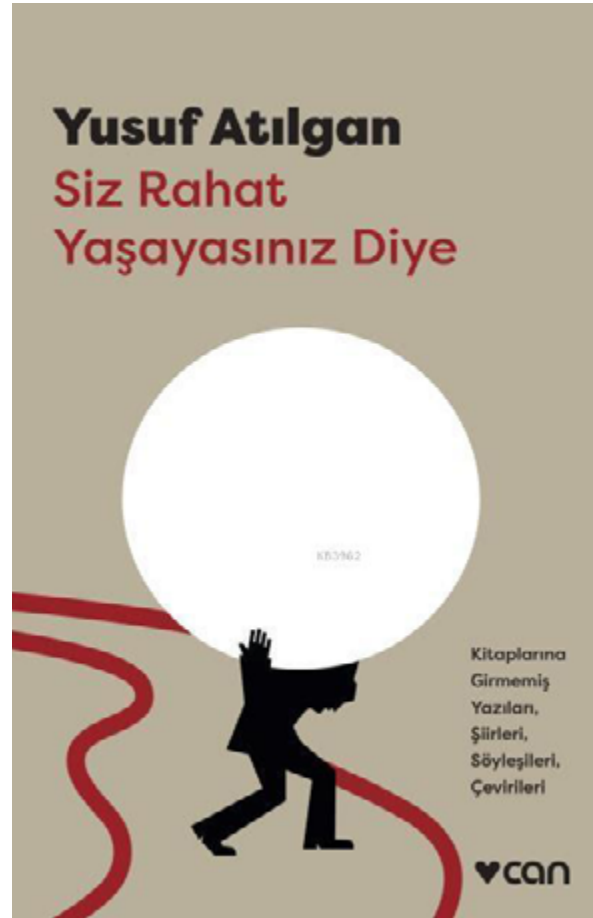
Yırtıktan içeri hafıza girer: “...çamların, mersinlerin, kasımpatlarının, güllerin, zambakların adını bilmediği sık yapraklı, al çiçekli bitkilerin kök saldıkları, emdikleri toprakta Yangın’a değin kim bilir kaç yüzyıl buraya gömülen ölülerin çürüyüp ufalanmış kemikleri, etleri, saçları, tırnakları vardı. Eskiden gömütlüktü.” Zebercet, kendisine baktığı ayna olan gecikmeli Ankara’da kendisinin bir fotoğrafın negatifi olduğunu görmektedir. Fotoğrafın renklenmesi, cisim kazanması ancak onun geride, dışarıda, ‘daşra’da bırakılmasıyla mümkün olmuştur ve onun zamansal açıdan gecikmişliği, kök salmasına olanak tanımaz. Yine de fotoğrafa girmek ister; fotoğraftan geriye kalan olmak istemez. Önce arzusunu taklit etmişti gecikmeli Ankara treniyle gelen kadının; şimdi de onun gibi arzulamak ister. Ama bitmez bir açlığın, geçmez bir ruh açlığının doymak bilmez dünyasındadır artık. Yaşlı adamın ağabeyi hakkında söyledikleri tam da bu durumun ifadesidir: “Savaştan döndüğünde anlattıkları çoğu nasıl aç kaldıkları, nasıl tavuk, koyun, keçi çaldıkları, neler yedikleriydi.”

Dener Zebercet, yine taklit ederek dener. Kapıdan odalarını dinlemiş olduğu öğretmen çiftin sevişmesini taklit eder bu sefer. “Oh, bırakma, hiç bırakma beni... ohh... nasıl seninim” demişti kadın. Gecikmeli Ankara treniyle gelen kadından beridir ilişmediği ortalıkçı kadınla rüyasında birlikte olmuş, yine rüyasında ortalıkçı kadın ona “Ohh, nasıl seninim” demiştir. Arzusunun ben-

zemesi arzusu... Uzun bir aradan sonra ortalıkçı kadının odasına tekrar gittiğinde onu uyandırır; uykuda istemiyordur artık. Ama kadın uyanıkken de başarısız olur: “...bastırınca yumuşadı, girmedim. Yüreği çarparak bir süre bekledi. Yokladı; elini çekip bastırınca yumuşadı gene, pörsüdü. Buz gibi oldu her yanı...” Gerçek arzusuyla yüz yüze geldiği için başarısız olmuştur. Erkeğin arzusu, nesnesi üzerinde parlamış, kendini savunmasız bulmuştur. Gerçek arzusunun (bir başkası olma arzusunun) başarısızlığıdır bu ve yarattığı bu altüst oluş nedeniyle ortalıkçı kadını öldürür; çünkü olmak ve öldürmek istediği o başkası tarafından çoktan sembolik düzeyde hadım edilmiş durumdadır. Arzuyu başarısız kılan da budur. Sonrasında kendisi de idrak edecektir bunu: “Yeryüzünde canlı kalmanın birbakıma suç işlemekten olamayacağını bilmeyen, kendilerini suçsuz sanan insanlardan çekiniyor, utanıyordu.”

BİR BAŞARISIZ İBRAHİM

Yusuf Atılğan’ın kitaplarına girmemiş yazıları, şiirleri, söyleşileri ve çevirilerinden oluşan ve Siz

Siz Rahat Yaşayabilirsiniz Diye, Yayına Hazırlayan Faruk Duman, Can Yayınları, 2018.

Rahat Yaşayalım Diye (yayına hazırlayan Faruk Duman) adıyla yayınlanan kitaptan Atılğan'ın kutsal kitapları okumaktan çok büyük keyif alan, sürekli bunları okuyan bir yazar olduğunu öğrenmeseydim böyle bir 'okumaya' cesaret edemeyebilirdim; her ne kadar Zebercet'in 33 yaşında intihar etmesi, öldüğü günün 10 Kasım'a, Atatürk'ün öldüğü güne denk gelmesi çok şey anlatıyor olsa da. Üç büyük dinin üçüne de damgasını vurmuş olan bir hayaletin, Hacer'in hayaletinin izlerini Anayurt Oteli'nde de sürme cesareti verdi bana bu. Ama tersinden...

Abram doksan dokuz yaşındayken RAB ona göründü ve "Ben Her Şeye Gücü Yeten Tanrı'yım" dedi, "Benim yolumda yürü ve masum ol. Seninle benim aramdaki sözleşmeyi doğrulayacağım ve seni ziyadesiyle çoğaltacağım. Abram yüzüstü yere kapandı ve Tanrı, ona, "Bana gelince, işte seninle sözleşmem şudur" dedi: "Pek çok milletin babası olacaksın. Artık Abram biçiminde çağrılmayacaksın; adın Abraham olacak. Çünkü seni pek çok milletin babası kıldım." ... Rab, Abraham'a ayrıca dedi: "Karın Saray'a gelince, artık onu Saray biçiminde çağırılmayacaksın; onun adı Sarah olacak. Onu kutlu kılacağım ve onun aracılığıyla sana bir oğul vereceğim. Onu kutlu kılacağım ve böylelikle o milletlerin anası olacak; ondan halklara krallar çıkacak"(Tekvin, 17).

Hem Abraham hem de Sarah, adlarını bir vaatten almaktadırlar: Halkların atası ve anası olma vaadinden. Abram, İbranicede "yüceltilmiş baba" Abraham ise "pek çokların babası" anlamına gelmektedir. Sara "hanım, prenses" gibi anlamlara sahip bir sözcük iken Saray "Hanımım" anlamına geliyor; Sarah'ta ise -y iyelik eki düşmüş oluyor. İyelik eki olan -y, Yahova'nın da ilk harfi. Bu yeni-adlandırma ile birlikte ilk-harf kadının adından çıkarılıyor ve kadın ile erkek Yehova'nın ikinci harfi olan "h"yi paylaşıyorlar. Sarah, Rab'bin verdiği oğul sayesinde, artık Abraham'dan üstün olmaktan çıkıyor. Tekvin'in Türkçe çevirilerinde, Rab'bin İbrahim'e Sara'dan bir oğul sözü verdiği biçiminde tercüme edilen ifade, "Sarah aracılığıyla..." biçiminde düzeltilmelidir. Oğul veren kadın değil, Tanrı'dır; ama Tanrı, kadın dolayısıyla verir. Kadın dolayımıdır. Yasanın ve adın dolayımıdır; yasa erkeğindir, fakat erkekten ziyade dolayım hükmetme peşindedir.

Yasa (şeriat) bir imkânsızlıkta belirir. Yokluktan açılışa bir geçiştir bu. Tanrı, imkânsız gerçekleşirken yüz yaşını aşkın İbrahim'le doksanını aşkın Sarah'a bir oğul verir. Oğul, İbrahim'i baba kılar. İbrahim'in babalığı dolayısıyla görünür kılınan bir imkânsızlıkta yasa açığa çıkar. Yasa ve yasak, insanı salt bir doğa varlığı olmaktan çıkararak bir kültür varlığına dönüştüren şeydir. Ama İbrahim'in zaten Hacer'den bir oğlu yok muydu? İbrahim zaten bir baba değil miydi? Önce Saint Paul'e kulak verelim. "İbrahim'in biri cariye ve biri hür kadından iki oğlu vardı, diye yazılmıştır. Fakat cariye olan bedene göre ve hür kadından olan vaade göre doğmuştur. Bu şeylerde remiz vardır; çünkü bu kadınlar iki ahittirler; kulluk için doğuran biri Sina Dağı'ndandır, o Hacer'dir. Ve Hacer Arabistan'da olan Sina Dağıdır ve şimdiki Yeruşalim'e (Kudüs) muadildir; çünkü çocukları ile beraber kulluk ediyor. Fakat yukarıdaki Yeruşalim hürdür, bizim anamız odur. ... Ve biz, ey kardeşler, İshak gibi vadin çocuklarıyız. ... Bunun için, ey kardeşler, cariye değil, fakat hür kadının çocuklarıyız." Böylelikle Hacer'in cinselliği doğanın terimleriyle anlamlandırılırken Sarah'ın cinselliği tinselliğin (ve dolayısıyla da yasanın) terimleriyle anlamlandırılmaktadır.

Zebercet'in Hacer'i ortalıkçı kadın, Sarah'ı ise gecikmeli Ankara treniyle gelen kadındır. Arzusunun başarısız oluşu derken de kast ettiğim buna değgin bir şeydi. Gerçek arzusu kendi yasanı başlatmak ya da bir yasaya dâhil olmak, sayılmak, tanınmak olan Zebercet kendi Hacer'ini kovmadığı gibi dönüp dolaşp onun içinde bulur kendisini; hatta daha da korkuncu onun da içine girmek bulur kendisini. Efendiler gibi arzulamayı arzulamış, fakat bunda beceriksiz olunca, şimdi bir köle gibi arzulamayı da beceremediği bir durumda kalakalmıştır. Bu durumun tek ve mutlak tanığı olduğunu varsaydığı ortalıkçı kadını, tam da bu tanıklığı ortadan kaldırmak üzere öldürür. Çünkü Ankara'nın gecikmeli gelişi, arzusunun simgesel ekonomisindeki bir mübadeleyi kesintiye uğratmış; alışları ve verişleri aksatmıştır. Bir Sarah'ı olmayan Zebercet'in Hacer'i olan ortalıkçı kadın da bu simgesel ekonomi içindeki değişim değerini, yani 'kovulmalık değerini' kaybeder. Zebercet bir 'ebter' olarak ölür; konaktan bozma otelde bir yarı-yerleşik ve bir yarı-misafir olarak geçirdiği hayatının sonunda. Biraz Kafka'nın hukukun kapısında bekleyen adam meseline benzer bir biçimde, Zebercet de 'eşik'ten içeriye doğru atılmış, ama girememiştir.

Neden 10 Kasım'da ölür? Kurucu Babanın ölüm yıldönümüne denk getirilen bu ölüm, Cumhuriyet'in de köksüzlüğüne, bir (simgesel) ölü çocuk olarak doğmuşluğuna mı işaret etmeye çalışmaktır? Kim bilir?

Başka türlü bir hayat bizim istediğimiz

Yaş, cins, tür hiyerarşisini alaşağı eden bir kitap bu. Alternatif bir dünya önerisi. Köpeklerin sesini, talebini duyan ve onları özgürleştirmek için mücadele eden Luna ve ona platonik aşkla bağı Azucena. Azucena, hani şu kitabın kapağında sanki bize ayağımıza geçirmemiz için kırmızı pabuçlarını bırakan.

Karin Karakaşlı kkarakasli@gazeteduvar.com.tr

Bazen öyle olur. Okuduğunuz kitap sizi harekete geçirir. Huzursuz edici bir coşkuyla. Nereden çıktığını bilemediğiniz bir güçle dolarsınız. Hayal gücünüz bile daha cüretkârdır sanki. Kendi rüyalarınızdan korkarsınız.

Birilerini bulmak gerek. Acilinden konuşmak. İnternette aramalar yapmak sonra. Kitabın içinde hayat kadar zengin referanslar var. Tarihe, ekolojiye, farklı örgütlenmelere, aşkın her çeşidine, hayvanlara, müziğe, şiire dair... Sonra yazarın kendisi var. İşte bak resmi burda. Gözlerinin içine kadar sızan bir gülüşle ya da Yunan heykeli zamansızlığında her hattı ayrı konuşan bir ifadeyle.

Ha işte, o kadını görünce bütün taşlar yerine oturacak. Özü ve sözü birbirine denk bir insan bulmanın mucizesiyle bir kez daha çarpılacaksınız. O kitap Cümbüşçü Karıncalar. O yazar Pınar Selek.

Zaten kitabın adı başına geleceklerin habercisi gibi. Pınar'ın Yolgeçen Hanı'nı okuduysan, bir dolu güzel insanla, onların geçmişi ve bugünüyle, şehirlerle, en çok da şu hayatın eşsiz ihtimalleriyle bir masal lezzetinde tanışacağını tahmin edersin. Cümbüşçü Karıncalar'da tarihin ve coğrafyanın sınırları alabildiğine geniş. Yok, öyle değil. Sınırlar ötesi. Çünkü bu karıncalar için artık ülkeler ve devletler yok. Hayatın sınırsızlığına ve insan

onuruna yaraşır yaşamanın bütün dünyayı, kainatı kapsayan bir deneyim olduğu gerçeği var. O gerçeğe uygun masallar yaratıyor bütün karakterler usul usul. Emekle örüyor, yeri gelip göz yaş dö-küyor, acısını çekiyor. Ama taşlaşmadan, acılaşımdan su gibi akmanın güzelliğine, tehlikeli büyüüne teslim olmadan edemiyor.

Evet, bu kitapta bize anlatılan masallar ters yüz olacak. Bilenler bilir, Pınar'ın hayatı masala övgüdür. Ama öyle prensli, prensesli, kurtarıcılı masallara değil. İnsanın kendi hayatını dönüştürdüğü masala çağrıdır. Bir keresinde şöyle demişti Pınar: “Biz, gerçekten masallara inanan çocuklardık. Çünkü güzel şeylerin olabileceğine inanan bir ortamda yetiştik... Benim zor bir hayatım oldu ama hiç mucizesiz kalmadım. Hiç sevgisiz kalmadım. Hiç heyecansız kalmadım. Hiç masalsız kalmadım... Çocukken çok söyledim... ‘Bir masal gibi yaşayacağım’ derdim. İnanmışım, etkilendiğim hikâyeler gibi bir hayat istedim, çok mu?”

Değil. Çok değil. Bu kitabın insanları, başka türlü olmasını istedikleri hayat için karıncalar misali emek emek ilerleyen ama bu arada ruhlarındaki ağustos böceğini küstürmeyenler. Cümbüşün, şenliğin, aşkın hakkını verenler. O aşk hissedilmeden dünya dönüştürmez ki...

‘ÇARESİZLİĞİ ÖĞRENMEMEK İÇİN...’

Yaş, cins, tür hiyerarşisini alaşağı eden bir kitap bu. Alternatif bir dünya önerisi. Köpeklerin sesi, talebini duyan ve onları özgürleştirmek için mücadele eden Luna ve ona platonik aşkla bağı Azucena. Azucena, hani şu kitabın kapağında sanki bize ayağımıza geçirmemiz için kırmızı pa-buçlarını bırakan. Verili bir hayatı yıkıp, deliliğin sınırına var. Kendini sil baştan yaratan. Öyle çünkü. Yıkmadan kurulmuyor yenisi. Gitmeden de dönülmüyor.

Sonra Aleks... Bulgar göçmeni. Çöplüklerin prensi. Çöpten bulduğu Garibaldi'nin kitabından bir sözü mih gibi paylaşan: “Beni kendi ülkemde yabancı ettiniz...” Dokunduğunu güzelleştiren, tüketmeden üreten bir şair ve emekçi. Sonra Manu... Paranoyaklar grubunun kurucularından. “Şehirler, bölgeler, ülkeler arasında, gizli dehlizler açan karınca”. “Çaresizliği öğrenmemek için” tohum yetiştiren, mafyanın, dev şirketlerin

vahşi kapitalizmin çarkına karşı el emeği üretimle dipten mücadele eden çiftliğin emekçisi. Sonra Gouel. Memleketi İrlanda'da bir örgüt hayatına son veren, elinde gitarı sokakları şenlendiren, bir tekneyi de ev belleyen martı. Sonra Katy. Nice'te büyümüş, liseyi bitirince Paris'te yaşamaya karar vermiş bir gazeteci. Babasıyla ve içine sığışamadığı kalıplarla debelenen. Azucena'ya duyduğu aşkla dönüşen...

Denize giren yılanı değil, birbirine sarılır!

Daha da niceleri. Her okumada farklı birine sevdalanacağınız tatlı deliler. Hayat güzelleştiricileri. Aleks'in dediği gibi, ne kadar farklı olsalar da buldukları yer belli: “Ayrı ayrı da olsak iç içeyiz. Sürgünlere rehber olanlar, tohum üretip bedava dağıtanlar, toprak ve güneşle aramıza kimse girmesin diye ağaç kılığına girenler, satmasınlar diye gökkuşağını saklayanlar, televizyonlara çıkar-masınlar diye deniz kızlarını balık rengine boyayanlar. Tanışyorsun ister istemez. Çünkü denize giren yosuna, denizanasına, deniz kızına da rastlıyor.”

Kitabın bir diğer kahramanı sürgünlerin, sanatçıların, delilerin bulunduğu Nice şehri. Pınar iki yıldır içinden geçtiği şehrin her sokağını, göğünü, denizini konuşmuş. “Turizm ve sürgün kentinin çizile bozula yalama olan sınırları; İtalyanların, Rusların, İngilizlerin açtığı, ardından Ermenilerin, Arapların, Yahudilerin, Balkan halklarının, Afrikalıların geçtiği yollar ilk bakışta görünmüyordu. Nice, tüm şehirler gibi, göğsüne yaslanıp, en azından bir kere, hüngür hüngür ağlamadan, sonra da koynunda yatmadan sesini duymuyordu.” İşte o sesi duymuş, duyurmuş.

Pınar bunca deneyimi, hayatında da emek verdiği, içine karışıp aktığı ağlar ve insanlarla ürüyor. Bianet'te Çiçek Tahaoglu'yla yaptığı söyleşide kurdukları, içinde yer aldığı feminist örgütleri, dağıtım şirketiyle çalışmadan binlerce insana ulaşan

ekolojist, liberter, feminist, şiddet karşıtı alternatif bir dergiyi, Fransa'daki OHAL ve göçmenlerle ilgili çalışmaları heyecanla anlatıp şunu paylaşmış: "Türkiye'deyken de hep bir derdim vardı, ailenin, klasik miras hukukunun dışına çıkılıp nasıl yeni bir yaşam kurarız? Almanya'da da görüyordum ama Fransa'ya geldiğimden beri Longomai hayatımın bir parçası oldu. Longomai, 1968'den beri devam eden ve şu anda 13'ten fazla kooperatifi olan büyük bir topluluk; parayı, aileyi ortadan kaldıran, çocukların özgürce büyüyebildiği alanlar..."

Gördükleri hayal kurdurmuş ona. Gerçek olacağına onunla birlikte inandığımız hayaller. Yeter ki ihanet etme kendine. Mücadeleyi, emeği hatırla. Umuda hakkın olsun diye.

"Sosyolojik çalışmalar benim arkadaşım, edebiyat aşkım" diyen Pınar'ın kitabı, işte böyle bir aşk tohumu. Kalbimize kök salan bir tohum. "Tuhaf şeydi yaşam. Kapıyı açık unuttun mu, sonrası cümbüş..." diyenlerin peşinden gitmeye doğru bir davet. Göze alma çağrısı. Gerçekten kendini bul, özgür ve eşit yaşayabil diye. Hep birlikte.

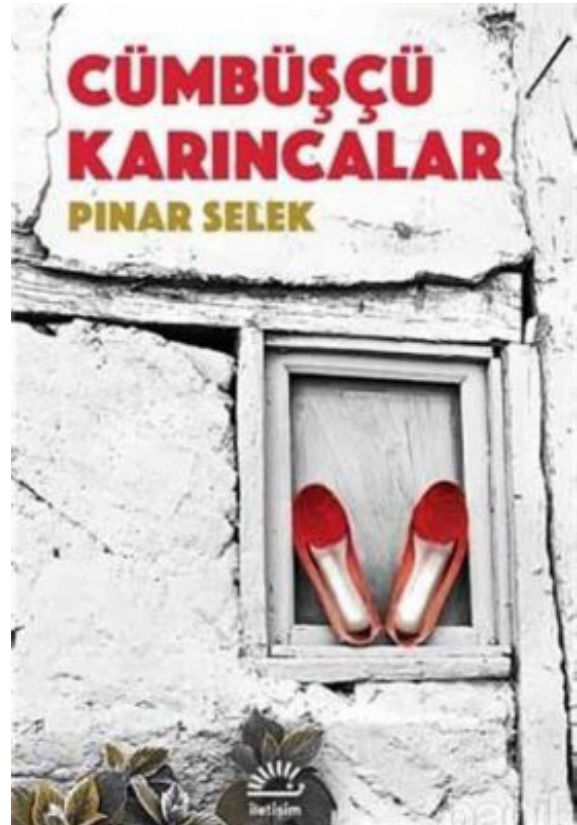
Kitabın içinden bize usulca eşlik eden Simone Weil'n Yerçekimi ve Lütuf'unda dediği üzere: "Hakiki iyilik kötülüğe karşı konumlanmaz. Onu aşar ve siler."

Böyle bir iyiliğe talip Pınar. Bilimde, edebiyatta ve hayatta. "Dünyanın iyice karardığı yıllardı. Ama şiir kendine yol buluyordu ve cümbüşcü karıncalar çoğalıyordu. ... Bu kısacık hayatta, çoğalmak ve büyümek yerine yüzünü var olana dönmeyi, özgür bir kuşla arkadaş olmayı öğrenebilirdi insan. Hüküm kurmadan sevmeyi. Hafiflemeyi."

O hafiflik nice yükü ödeşmenin ödülü. Pınar bu kitabı, yirmi yıldır peşinden gelen bir komplonun paslı, pis demirlerini bir kez daha, bir kez daha,

bir kez daha kırarak yazdı. "Galiba elimi cebime sokup saatlerce yürümek istiyorum" dedi uzağında bırakıldığı İstanbul için.

Cümbüşcü Karıncalar'ı okuyunca onun koluna girmiş olacaksınız İstanbul'da. Ve o İstanbul da bütün dünya olacak aslında.

Cümbüşcü Karıncalar, Pınar Selek, 172 syf., İletişim Yayınları, 2018

İlaç pazarı ve yasaklı yaslar!

Hekimin Filozof Hali, İthaki Yayınları etiketiyle okuyucu ile buluştu. Hekimin beyaz önlüğündeki kirderi ve alnındaki pak teri elinden geldiği kadarıyla yansıtmaya gayret etmiş, ufuk açıcı sorular soran referans bir çalışma olan kitap, fakültelerde tıp öğrencilerine tıp eğitimi adına nelerin öğretilmesi gerektiği, tıp etiği adına hangi değer ve ilkelerin benimsenmesi gerektiği konusunda önemli bir yol haritası olacaktır.

Ramazan Kaya

Hekim tabiri kabul gören geniş anlamı itibariyle hikmet sahibi, bilge, filozof demektir. Zamanla “tabip” anlamını da yüklenmiştir. Ancak doktor Latince kökenli bir kelime olup “docere” (öğretmek) kelimesinden türetilmiştir. Zaten Ortaçağ’da “doctor” üniversitelerde ders verme yetkisine sahip kişi anlamında kullanılmıştır. İlk insanların bedenlerinde baş gösteren hastalıkları Tanrı’nın bir cezası veya laneti olarak görmesiyle birlikte tedavi adresi de büyü ve dinsel içerikli yöntemler olmuş, haliyle ilk hekimlerin rahip-şaman olması şaşırtıcı bir sonuç veya bilgi değildir. Tarih öncesi çağlarda hekimlerin insan yaşamı ve yazgısı üzerindeki etkilerinden hareketle tanrı olarak kabul edildikleri dönemler bile olmuştur. MÖ 2800 yıllarında yaşamış olan İmhotep ilk tanrı-hekim kabul edilmektedir. Antik Yunan’da da hekimlerin tanrı soyundan geldiğine inanılmıştır. Bunların en bilineni Aeskulapius’tur. “Din kurumsallaşmaya başlayınca tıp da tapınaklara taşınmıştır. Zaten tıp ve din tarihi, kişinin kötü güçlere karşı korunmasını hedeflediklerinden, her zaman iç içe olmuşlardır. Çağdaşı Sokrates’ten etkilenen Hipokrat, tanrıların etkisi altında kalmayarak bilimsel bir yol izlemiş, tıbbi tapınaklardan yeryüzüne indirmiştir.” (1)

DİN ESARETİNDEKİ TIP

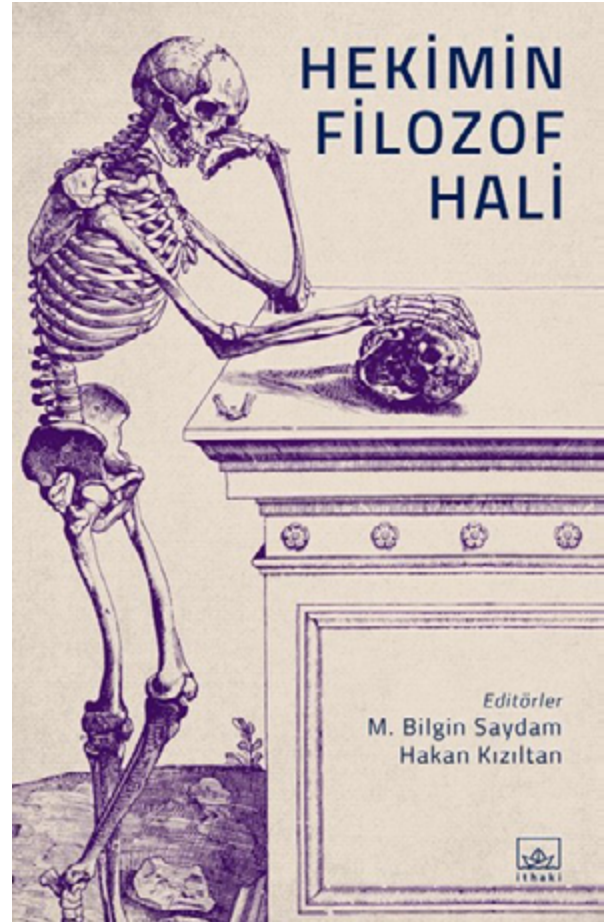
Ancak Ortaçağ’da kilisenin güçlenmesine bağlı olarak din tıbbi tekrar esir almıştır. Bu dönemde kiliseler şifa ve tedavi merkezleri haline gelmiş, cerrahi ve jinekolog vakaları da rahip-hekimler yerine berber-cerrahlara ve ebelere bırakılmıştır. Örneğin Fransa Kralı 14. Louis’in hekimi berber-cerrah Felix’dir. Modern toplumla birlikte görece özerk bir bilim dalı haline gelen tıp, ulus-devletin biyo-politikalarıyla işbirliği içinde olmaya devam etmiş, devletin toplumu dizayn ve disipline etmesinde, “normal” ruh ve beden sağlığı ölçülerinin belirlenmesinde mutlak referans kaynağı olagelmıştır.

İnsanlık tarihi boyunca tıp biliminin ilgilendiği temel temalardan biri de ölümsüzlük arzusu (Gılgamış, Lokman Hekim) olmuştur. Tüm bu hikayeler “ölümsüzlüğün mutlak narsistik ideallerin gerçekleşmesindeki imkansızlığı” gösteren ve ölümün kesinliğini kabullenen ve geçici yaşamın değerini keşfeden bilge bir kavrayışla veya ermişlikle sonuçlanır. “Yaşamı salt biyolojik boyutu ile ilgilenen, ne pahasına olursa olsun hayatta kalmayı kendine temel ölçüt olarak alan, ölümlülüğü varoluşun bir defosu olarak görüp bu “arıza”dan kurtulma tutkusuyla hareket eden tıp, yaşamın nitel yönlerini ihmal etme riski ile karşı

karşıya kalabilir”. (2) Bu da beraberinde genç kalma histerisine yakalanmış, cerrah salonlarını hıncahınç dolduran, güzellik merkezlerinde milyonları havaya saçan bireylerin yaşlanmamak uğruna bedenlerine bıçağın değmediği tek bir yerin bile kalmadığı operasyonlara razı olmalarını doğurmuştur.

ETİK VE FELSEFENİN YERİ NERESİDİR?

Günümüzde hastaların atık birer müşteri olarak görüldüğü, kâr hırsı uğruna ufak bir soğuk alinganlığı için bile onlarca tetkik yaptırıldığı, parası olmayan hastaların özel hastanelerde esir alındığı, siyasi otoritenin dikte ettiği raporları yazmaktan hiçbir şekilde utanmayan, reklam ve ilaç şirketleriyle ele ele vermiş uçsuz bucaksız hastane kompleksleri içinde hastayla veya hasta yakınlarıyla göz teması kurmaktan bile uzak, her türlü insani hale ve değere yabancılaşmış doktorlarla ve pratiklerle dolu bir tıp dünyasında etiğin ve felsefenin yeri neresidir ve ne olmalıdır?

Hekimin Filozof Hali, Kolektif, 296 syf., İthaki

Yayıncıları, 2018.

İnsan kopyalamanın biyolojik bir bilgiden ziyade hukuki bir soruna dönüştüğü bir çağda temel kalkış noktamız, dayandığımız etik ilke nedir? “Hekimin Filozof Hâli” kitabı bu ve buna benzer sorular çerçevesinde hazırlanmış makalelerden oluşan özel bir derleme. “Açıkça dile getirilsin veya getirilmesin şu bir gerçektir ki, artık çoğu doktor, kapısını çalan çoğu hastayı elinden tutulacak, derman ihtiyacındaki bir muhtaç olarak değil, işbirliği yapılacak ama temkinli yaklaşılabilecek, gerekirse gard alınacak potansiyel bir düşman olarak görmektedir.” (3) Kimi hastalıkların bilinçli bir şekilde abartıldığı, adeta yeni hastalıkların icat edildiği, hasta insan sınıfının sürekli genişletilmeye çalışıldığı günümüz tıp dünyasında, “Hipokrat’ın tanrısal hikmetlerle bezediği bembeyaz hekim figürü” niyeti, meşruluğu ve haklılığı sorgulanır hale gelmiş gri bir imgeye dönüşmüştür. Ki sağlık sektörü, Uluslararası Şeffaflık Örgütü’ne göre de maalesef en kirliliği sektör konumundadır.

DİNGİNSİZ BİR KÂR HEDEFİ...

Hakan Ertin’in derlemede yer alan sözkonusu makalesinden öğrendiğimiz kadarıyla kabul gören kolesterol ve tansiyon üst limit sınırlarıyla da ilaç pazarıyla olan suç ortaklığı çerçevesinde oynanmaktadır. 20 yıl önce kolesterol referans aralığı için üst limit 260mg/dl olarak kabul edilirken şimdilerde 200 mg/dl’lere çekilmiş, aynı durum arteriyel tansiyon üst limit değerlerinde de gözlemlemek mümkündür. Haliyle kolesterol düşürücü olarak piyasaya sunulan Mevacor ve Lipitor ilaçlarında rekor düzeyde bir satış patlaması gerçekleşmiştir. Tüm tıp tarihi boyunca hasta olanı hastalığından arındırmak ve sağaltmak olan temel amaç yerini dinginsiz bir kâr hedefine bırakmış durumdadır.

Zaten Ivan Illich “Sağlığın Gaspı” kitabında “tıp kurumunun denetlenemeyen bir otorite olarak, neyin hastalık, kimin hasta olduğunu ve hastalara ne yapmak gerektiğini belirlediğinde sağlığımız için büyük bir tehdit oluşturduğunu; bedenlerimiz üzerindeki hakkımıza tecavüz ettiğini; ilaç tüketimini teşvik ederek toplumun hastalıklı yapısını güçlendirdiğini; sağlığa bir “mühendislik modeli” olarak yaklaştığı için insanların kendi insani zaafı, incinebilirlikleri ve biriciklikleriyle, kişisel ve özerk bir biçimde baş etme potansiyellerini yok ettiğini” (4) etkili bir şekilde anlatmıştı. “Tıplaştırılan” yaşam, uzmanlar yardımıyla doğulup yine uzmanlar eşliğinde ölünen insan hayatlarından ibaret hale gelmiştir. Örneğin yaşlılıktan kaynaklı görme

bozuklukları, kamburluk, saç dökülmesi, cildin kırılganlığı gibi durumlar birer hastalık haline getirilerek tedavi edilmeye çalışılmaktadır. “Tıp merkezli yaklaşımla insan vücudunun bir makineye ve hastalıkların da mekanik bir arızaya dönüştüğüne” tanık olmaktadır (2011).

Kitapta Özgür Ögütçen’in makalesinde öğrendiğimiz en çarpıcı bilgilerden biri de Suudi Arabistan’da insanlar öldüğünde tören yapılmadığını ve ölünün devlet tarafından ailenin elinden alınıp gömüldüğü bilgisi oldu. Makalede yas tutamamanın bedelinin ağır sonuçları ve yas tutmanın adeta yasaklanmasının iktidarın yönetim stratejisine nasıl bir katkı sunduğu konusunda okuyucuyu çok özel bir analiz beklemektedir.

İKTİDAR SÜRECİNDEKİ DÖNÜŞÜM

Bu derlemenin en eksik gördüğüm noktalarından biri Türkiye’de neoliberal- muhafazakar iktidar süresince sağlık sektörünün ve tıp biliminin nasıl bir dönüşüm geçirdiğine dair sağlam bir saha fotoğrafını yansıtan bir çalışmanın olmamasıdır. Ayrıca yıllardır Kürdistan’da süregelen savaş tarihi boyunca yaşanan travmalar psikiyatri sahasına ne tür sorunlar olarak yansımaktadır, önerilen tedavi yöntemleri nelerdir, devletin gölgesinde yazılan sağlam veya çürük raporlarının oranı nedir vb. bir dizi soruya cevap olacak bir saha yazısı değerli bir katkı olurdu şüphesiz. Her şeye rağmen hekimin beyaz önlüğündeki kirleri ve alındaki pak teri elinden geldiği kadarıyla yansıtmaya gayret etmiş, ufuk açıcı sorular soran referans bir çalışma olarak gerekli ilgiyi göreceğinden eminim. Fakültelerde tıp öğrencilerine tıp eğitimi adına nelerin öğretilmesi gerektiği, tıp etiği adına hangi değer ve ilkelerin benimsenmesi gerektiği konusunda önemli bir yol haritası olacaktır.

Faik Çelik, Bir Cerrahın Filozof Halleri: Tanrı Hekimden Filozof Hekime, s. 132-133

M. Bilgin Saydam, Hakan Kızıltan, Ölüm, Varoluş, Tıp, s. 65

Hakan Ertin, Marksist Bir Perspektiften Tababetin Özüne Yabancılaşması – Hekimin Filozof Hâli kitabı, s. 223

Illich Ivan (2011) Sağlığın Gaspı, çev. Süha Sertabiboğlu, Ayrıntı Yayınları

Yazar Philip Roth hayatını kaybetti

Modern zamanların en önemli yazarlarından Philip Roth vefat etti. Roth, kalp yetmezliği çekiordu.

Pulitzer ödüllü, Güle Güle Columbus, Patrimony, Pastoral America, Nemesis, Öfke gibi kitaplarıyla tanınan modern zamanların en çok okunan dünyaca ünlü yazarlarından Philip Roth hayatını kaybetti.

19 Mart 1933 doğumlu yazar Philip Roth, 1998 yılında Pulitzer ödülünü kazanmıştı. Kalp yetmezliğinden 85 yaşında hayatını kaybettiği duyurulan yazar, cinsellik, din, ölüm, Yahudi karakterler, anti-semitizm gibi konuları korkusuzca, cesaretle işlemeyle tanınıyordu.

PHILIP ROTH KİMDİR?

19 Mart 1933'te New Jersey'in Newark kentinde doğdu. Bucknell Üniversitesi'ni bitirdikten sonra Chicago Üniversitesi'nde yüksek lisans eğitimi gördü. Ardından Chicago'da İngiliz edebiyatı, Iowa ve Princeton üniversitelerinde yaratıcı

yazarlık dersleri verdi. 1959'da, altı öyküsünü bir araya getirdiği ilk kitabı Goodbye Columbus yayımlandı (Kucak Dolusu, Çev.: Ülkü Tamer, Sander Yayınları, 1971). ABD'li Yahudilerin yaşamını son derece kişisel, keskin ve ironik bir dille tasvir ettiği bu kitapla Roth, 1960'ta Ulusal Kitap Ödülü'nü aldı. Ardından iki roman yazdı: 1962 tarihli Letting Go (Libby, Çev.: Seçkin Selvi, Sander Yayınları, 1973) ve 1967'de yayımlanan When She Was Good. Tanınması ise 1969'da, ABD'nin nezh edebiyat çevrelerini karıştıran Portnoy's Complaint (Portnoy'un Feryadı, Çev.: Özden Arıkan, Ayrıntı Yayınları, 1999) ile oldu. Bilinç akışı tekniğinde eşsiz bir monolog olarak nitelenen bu eser, çağdaş, Amerikan edebiyatının en komik, en unutulmaz karakterlerinden birini yarattı.

Vietnam sonrası dönemi anlattığı American Pastoral (1997) (Pastoral Amerika, Çev. Orhan Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, 2008) ile 1998'de Pulitzer Ödülü'nü aldı.

ETKİNLİK

TAC'IN NÖBETÇİLERİ

10 Haziran 2018

Saat: 18:00

Craft Kadıköy,

İstanbul

ADAMLAR

21 Haziran 2018

Saat: 22:30

Moda Kayıkhane,

İstanbul

THE WHITE BUFFALO

16 Temmuz 2018

Saat: 22:00

Dorock XL

İstanbul

LIAM GALLAGHER

14 Ağustos 2018

Saat: 14:00

KüçükÇiftlik Park,

İstanbul

Küçük Ama Büyük Yalanlar: 'Kızkardeş' veliler...

Liana Moriarty'in çok satan romanı "Küçük Ama Büyük Yalanlar", Hep Kitap etiketiyle Türkçe'de. İlk bakışta pembe dizi tadında bir hikâye anlatıyormuş gibi görünen kitap, esasında hem temposu yüksek bir polisiye ve hem toplumsal ve psikolojik çözümlemelere gebe bir roman.

Nida Dinçtürk nidadincturk@gmail.com

Son 3 yıldır, geride kalan her yıl için okuduğum kitapların bir listesini yapıp kendi okuma notlarımla beraber blogumda yayınlıyorum. Bu yıl, listeye bir de 'izlediklerim' başlığı eklemeyi düşündüm. Çünkü 2017 yılı, özellikle diziler açısından çok şanslı geçmişti. Big Little Lies, pek de uzun olmayan dizi izleme geçmişimin en nadide deneyimlerinden biri olarak, listemin ilk sıralarına yerleşti. Mekanların büyüleyiciliği, mükemmel müzik seçimleri, kadın oyuncuların zarafeti, çocuk oyuncuların sevimliliği, nihayetinde hikâyenin sürükleyiciliği ve sarsıcılığı ile senelerce başa sarılıp izlenebilecek, çok sevilen bir film gibi hafızamda yer etti. Dizinin finaliyle (şimdi final yapmamaya karar vermiş olsalar da) bükülen boynum, diziye ilham kaynağı olan kitabın Türkçe baskısının çıktığı haberiyle yeniden dikildi. Bu güzel haberin kaynağı, Hep Kitap'tı. Diziye ilham kaynağı olan Liane Moriarty romanı, İsten Erdener tarafından "Küçük Ama Büyük Yalanlar" adıyla Türkçe'ye çevrildi ve Hep Kitap'tan çıktı.

Bir 'çok satan' olarak dikkat çeken kitap, ışıltılı kadınların biraz muzdarip ama çokça allı pullu dünyasını anlatıyormuş gibi görünse de ilişkile-

re, kadınlığa, kadınların birlikte güçlü ve güzel olduklarına dair hakkı teslim edilmesi gereken bir roman. Hikâye, Avustralya'nın Pirriwee kasabasında başlıyor. Üç tarafı okyanusla çevrili olan bu kasaba, orta sınıf ve üzeri ailelerin yaşadığı, herkesin birbirini tanıdığı, sosyal hayatın büyük oranda kasabanın tek okulu Pirriwee Devlet Okulu etrafında şekillendiği bir yarımada. Tüm kasaba, harıl harıl okulda gerçekleşecek etkinlik gecesine hazırlanıyor. Dışarıdan bakıldığında, genç ve bakımlı annelerin incir çekirdeğini doldurmaya-
cak gündelik telaşlarından başka bir problemin yaşanmadığı sanılan Pirriwee, aslında büyük bir sorunu, bir cinayeti çözmeye çalışıyor.

TESADÜFÜN ÖTESİNDE BİR ANLAM

Daha ilk bölümden itibaren, çeşitli tanık ifadelerine yer vermeye ve ikinci bölümden itibaren etkinlik gecesine doğru geri saymaya başlayan roman, hikâyesini aslında zamanda geriye dönerek anlatıyor. Bu hikâyenin başrolünü üç kadın paylaşıyor: Madeline, Celeste ve Jane. Madeline, kasabada girişkenliği ve inatçılığıyla tanınıyor. Celeste,

kusursuz güzelliği, muhteşem ailesi ve kocasının zenginliği ile... Jane ise kasabada yeni. Okul anneleri arasında gençliği ve bekârlığının yanı sıra okulun ilk gününden küçük oğlu Ziggy'ye yapıştırılan 'zorba' etiketi yüzünden dikkat çekiyor. Üçü de görünenin ötesinde sorunlarla boğuşan, hayata dair gerçekçi endişeler taşıyan kadınlar. Üçünün bir araya gelmesinde tesadüfün ötesinde bir anlam var.

Kasabaya yeni taşınan Jane, küçük oğlu Ziggy'nin okuldaki ilk gününde, eski iki arkadaş olan Madeline ve Celeste'le tanışıyor. Okulun ilk gününün sonunda, kasabanın önde gelen isimlerinden Reneta Klein'in kızı Amabella'nın Ziggy'nin kendisine zarar verdiğini söylemesi ile öykü ivme kazanmaya başlıyor. Son derece sakin ve sevgi dolu bir çocuk olarak görünen Ziggy, Amabella'nın suçlamasını kabul etmese de başka bir zanlı göstermeyerek kendine yöneltilen suçlamaları kabul etmiş sayılıyor. Jane'in, kendi hayatındaki bilinmezlik nedeniyle oğluna sonuna kadar inanmakla emin olamamak arasında kalması, sırrının büyüklüğüne işaret ediyor.

Jane, hayatının gerçeğiyle mücadele ederken çok geçmeden tüm kasabada konuşulmaya başlayan 'zorbalık' gündeminden küçük Ziggy'yi korumaya çalıştığı bir mücadeleye giriyor. Madeline ve Celeste, adeta pirhanalarla dolu bir havuzu andıran okul anneleri arasında Jane'in kendini güvende hissedebileceği bir liman oluşturuyorlar. Fakat bu, Madeline ve Celeste'in hiç de problemlili olmayan yaşamlar sürdürdükleri anlamına gelmiyor.

Madeline'in yaşamını tanımlayacak tek bir kelime bulmak gerekirse, bu kesinlikle, 'kaos' olurdu. Madeline'in yaşamı, belki tek başına bir romanın öyküsü olabilirdi. Madeline, ilk evliliğinden geride kalan duygularla ve gerçeklerle mücadele etmeye çalışırken ikinci evliliğini sürdüren bir kadın. Medeni kurullarla kadınlık duyguları arasındaki çatışmadan sağ çıkabildiği zamanlarda ise muhteşem bir arkadaş, sevimli bir eş ve tedirgin bir anne.

Celeste ise aslında bu iki kadının hikâyesi arasında aslında en ayrıcalıklı yere sahip. Aslında Celeste'in hikâyesi, kitabın da dizinin de (maalesef) sürpriz(!) unsurlarından biri. Bu yüzden onun hikâyesinin detaylarına hiç girmeyerek, aralık bir kapı bırakmak daha uygun olacak.

KİTLE PSİKOLOJİSİ VE TOPLUMSAL VİGDAN

"Küçük Ama Büyük Yalanlar", sadece bir okulun veli kitlesi üzerinden büyük bir toplum analizi

yapıyor. İnsanların kendilerini nasıl birer özneye çevirip problemleri çözümsüzlüğe saptamakla övündüklerini ve acımasız olduklarını küçük bir örnekleme üzerinden bir kez daha kanıtıyor. Bunun yanında, Madeline, Celeste ve Jane karakterleriyle 'kadınlık' ve 'kız kardeşlik' kelimelerinin altını kalın çizgilerle çiziyor. Bu duygu yüklü yapısına paralel, bir polisiye olarak nabız sürekli yüksek tutuyor ve okurunun dikkatini kaybetmiyor. Kitabın ritmi öylesine özgün ki Türkiyeli okurla dizi uyarlamasının ardından buluşmasına rağmen dizi izleyicilerinin okuma zevkini dahi bozuyor. Olsa olsa kitapta tasvir edilen karakterlerin ve mekanların dizide ne kadar isabetli şekilde yorumlandığını fark ettirerek okurunu keyiflendiriyor. "Küçük Ama Büyük Yalanlar", kadınları erkek karakterler üzerinden konumlandırıp tarif etmeden, aralarındaki ilişkiyi bir erkeği paylaşmama noktasına indirgemeden anlatmasına rağmen çok okunan ve çok izlenen bir iş.

Kadınları, kendi karakterleri ve gerçekçi sorunlarıyla ele almasıyla dikkat çekiyor. Aynı zamanda kitle psikolojisi ve toplumsal vicdana dair de üzerine düşünülecek noktalar belirliyor. Üstelik bölümlerin sonundaki tanıklıklar, toplumdaki bireylerin tek bir olayı adeta kulaktan kulağa oynar gibi nasıl farklı yorumladıklarına dair ibret verici bir örnek teşkil ediyor.

Peki, yalan bu işin neresinde? Yalan, herkesin ardına saklanmak için ördüğü duvarlarda, açıklamak için sabırsızlandığı bir sırda. Yalan, görünende. Gerçek, görünenin ardında.

Küçük Ama Büyük Yalanlar, Liane Moriarty, çev: İstem Erdener, 416 syf., Hep Kitap, 2018.

ETKİNLİK

SELDA BAĞCAN

04 Temmuz 2018

Saat: 21:00

Harbiye Cemil Topuzlu
Açık hava Sahnesi,

İstanbul

WIZ KHALİFA

04 Temmuz 2018

Saat: 16:00

Küçük Çiftlik Park

İstanbul

ANGUS & JULIA STONE

11 Temmuz 2018

Saat: 20:30

Zorlu PSM

İstanbul

SHAKIRA

11 Temmuz 2018

Saat: 21:00

Vodafone Park

İstanbul

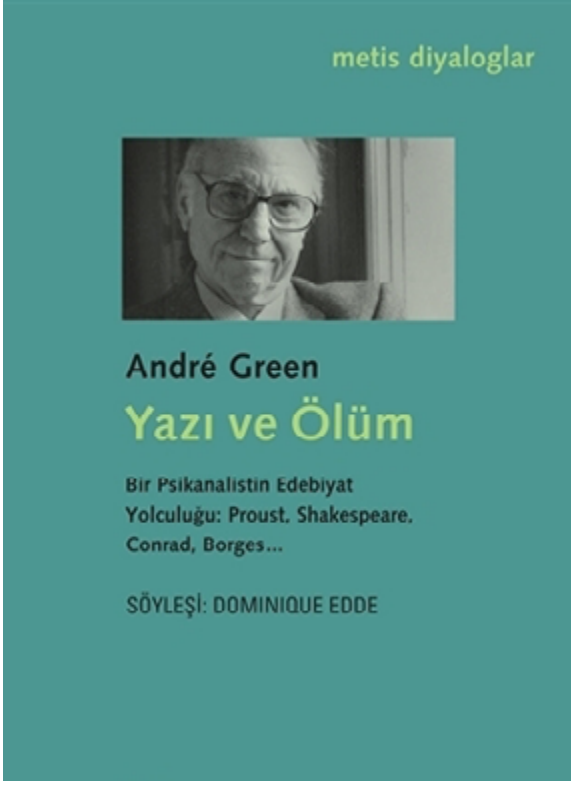
EDEBİYAT

- 1. Leyla ile Mecnun**
Burak Aksak, Küsurat Yayınları
- 2. Kırlangıç Çılgılığı**
Ahmet Ümit, Everest Yayınları
- 3. Olağanüstü Bir Gece**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- 4. Sanma ki Yalnızsın**
Elif Şafak, Doğan Kitap
- 5. Bilinmeyen Bir Kadının Mektubu**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları
- 6. Fahrenheit 451**
Ray Bradbury, İthaki
- 7. Satranç**
Stefan Zweig, İş Kültür
- 8. Üç Kız Kardeş**
İclal Aydın, Artemis Yayınları
- 9. 1984**
George Orwell, Can Yayınları
- 10. Bir Çöküşün Öyküsü**
Stefan Zweig, İş Bankası Kültür Yayınları

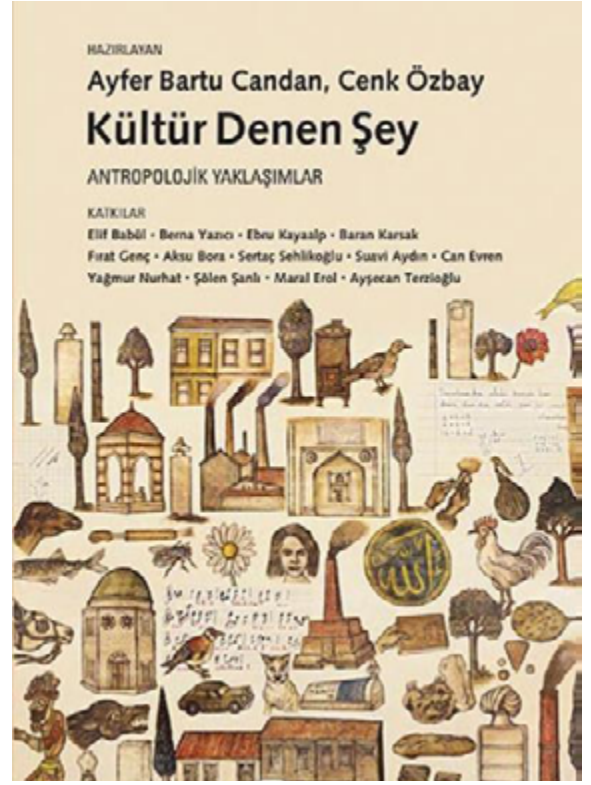
EDEBİYAT DIŞI

- 1. Gazi Mustafa Kemal Atatürk**
İlber Ortaylı, Kronik Kitap
- 2. Japonların Uzun ve Mutlu Yaşam Sırrı**
Hector Garcia, Francesc Miralles, İndigo
- 3. Kafaya Takmama Sanatı**
Mark Manson, Butik
- 4. Saklı Seçilmişler**
Soner Yalçın, Kırmızı Kedi Yayınları
- 5. Dua Kader Değiştirir**
Ethem Emin Nemutlu, Olimpos
- 6. El Vedud**
Tuğçe Işınsu, Feniks Kitap
- 7. Değişim Sürecinde Türkiye**
Mahfi Eğilmez, Remzi Kitabevi
- 8. Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Güç Odaklarının Mücadelesi**
İlker Başbuğ, Kırmızı Kedi Yayınları
- 9. Hayvanlardan Tanrılara: Sapiens**
Yuval Noah Harari, Kolektif
- 10. İyiliğin Hareket Hali**
Metin Hara, Destek Yayınları

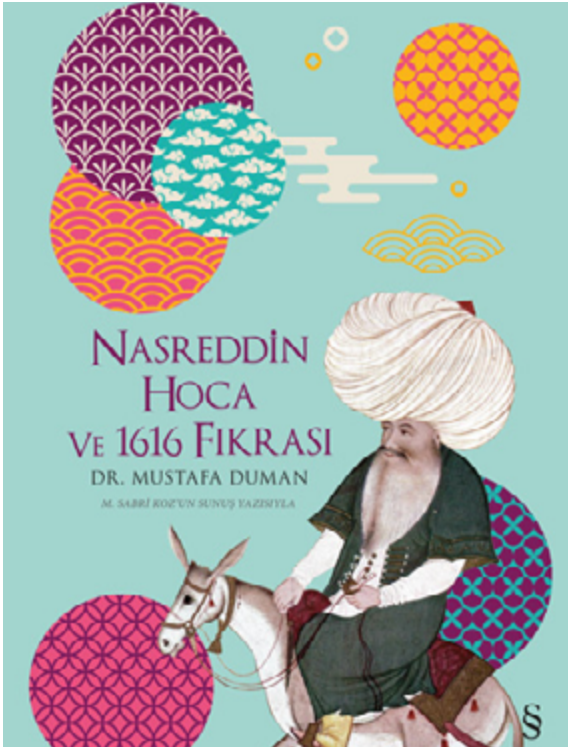
Yazı ve Ölüm

André Green, Metis

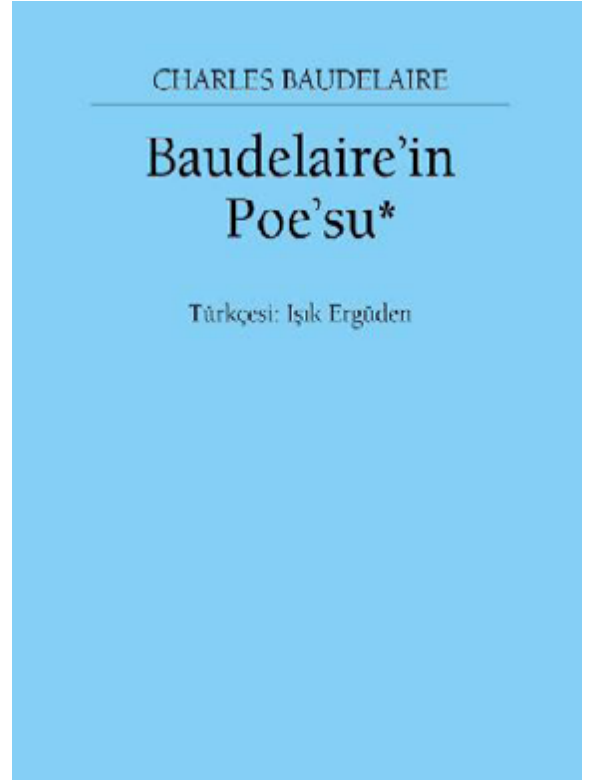
Kültür Denen Şey

A. B. Candan, C.Özbay, Metis

Nasreddin Hoca Ve 1616 Fıkrası

Mustafa Duman, Everest

Baudelaire'in Poe'su

Charles Baudelaire, Sel

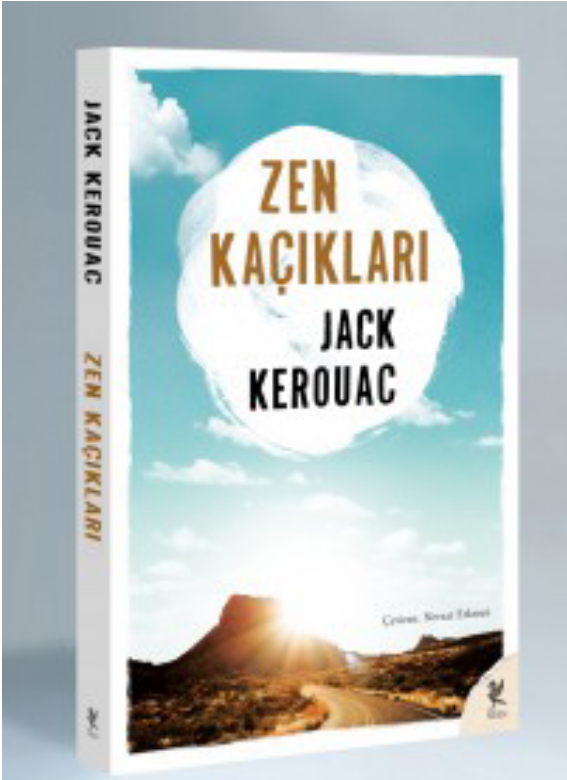
İnce Adam

Dashiell Hammett, Everest

Başka Karşılaşmalar

Adalet Ağaoğlu, Everest

Zen Kaçıkları

Jack Kerouac, Siren

Başkaldırı Elli Yaşında

Alev Er, Eray Özer, Doğan Kitap

Pardon! “Kurumsallaşmalı” mı Dediniz?

S. Soner Selçuklu

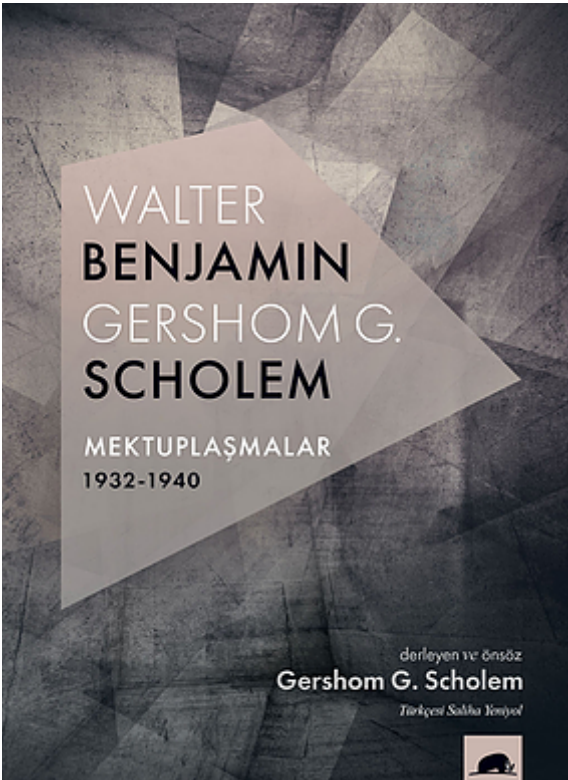
Pardon! “Kurumsallaşmalı” mı Dediniz?

S.Soner Selçuklu, Elma Yayınevi

Basit ve Mutlu Yaşam

Selen Baranoğlu, Elma Yayınevi

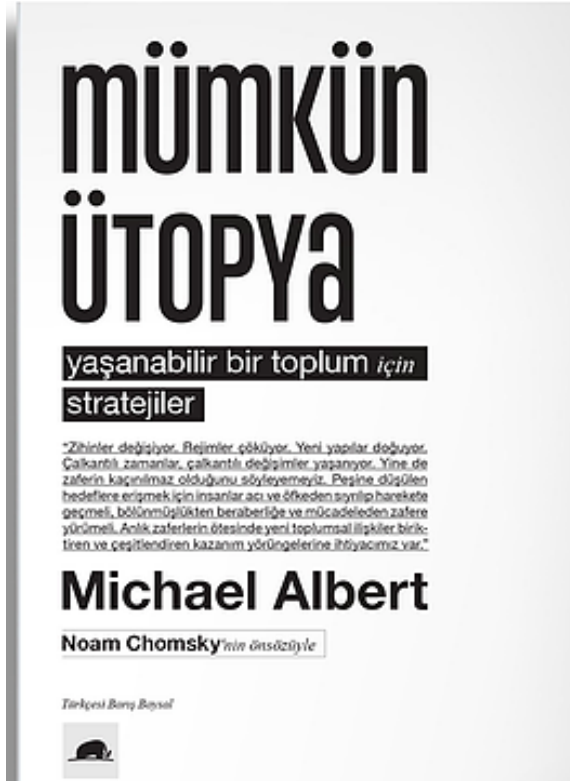
Walter Benjamin - Gershom Scholem Mektuplaşmalar

G. Scholem, Kolektif Kitap

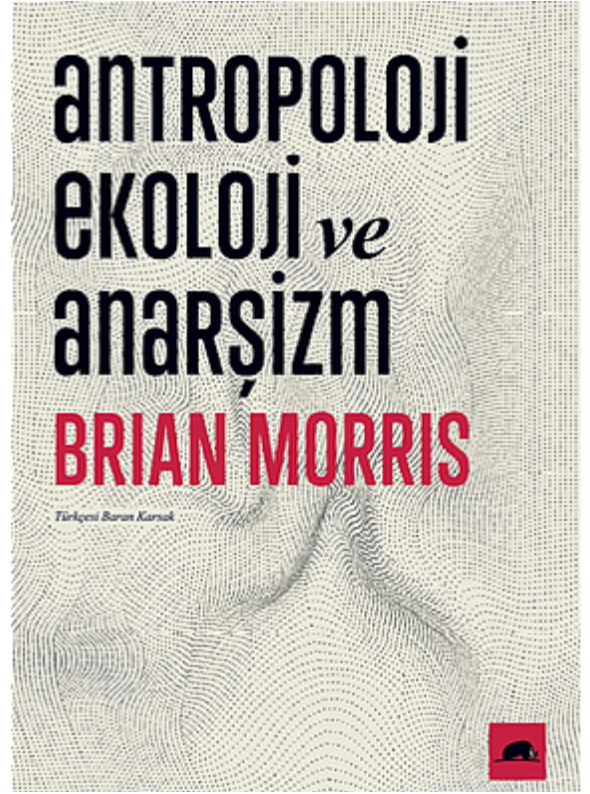
Kadın: Sonsuz Coğrafya

Natalie Angier, Kolektif Kitap

Mümkün Ütopya

Michael Albert, Kolektif Kitap

Antropoloji, Ekoloji ve Anarşizm

Brian Morris, Kolektif Kitap

Castello Calvin'e Karşı

Stefan Zweig, İletişim

Karganâme

Enis Batur, Sel

9.

[Akademiden KHK'ye: Onların öyküleri...](#)

15.

[90'larda mahpus olmak: 'İçeride' büyüyenler...](#)

17.

[Göknil Özkök: Roman, ders kitaplarından daha kalıcı bir kaynak](#)

20.

[Neye göre kime göre adalet?](#)

23

[Man Booker Uluslararası Ödülü Olga Tokarczuk'a verildi](#)

24.

[Bizi büyüten kitaplar](#)

27.

[Bir başarısız İbrahim: Zebercet](#)

32.

[Başka türlü bir hayat bizim istediğimiz](#)

38.

[Yazar Philip Roth hayatını kaybetti](#)

40.

[Küçük Ama Büyük Yalanlar: 'Kızkardeş' veliler...](#)

